

STUDIECIRKEL PÅ DISTANS

- att bygga kompetens digitalt

PILOTRAPPORT

EUROOPAN UNIONI

Interreg
Botnia-Atlantica
Euroopan aluekehitysrahasto

Rikare skog

Diversifiering genom Inkludering och Specialisering

INNEHÅLL

FÖRORD	1
SAMMANFATTNING	3
INTRODUKTION	5
Bakgrund	5
Målgrupp	5
Syfte och frågeställningar	6
METOD OCH INNEHÅLL	6
Inbjudan och rekrytering av deltagare	6
Fysiska träffar inne, uppstart och skogsekonomi.....	7
Distansträffar via Skype	7
Distanskurser via Skogsstyrelsens lärplattform	7
Uppgifter.....	8
Träffar i skogen.....	8
Individuell rådgivning	8
In- och utvärdering.....	9
GENOMFÖRANDE	9
Tidsplan	9
Inbjudan	10
Uppstart.....	10
Lärplattformen	10
Gruppträffar	11
Individuell rådgivning	11
RESULTAT	13
Deltagarna	13
Kunskapsutveckling.....	14
Ekonomikvällar	16
Rådgivningar	16
DISKUSSION	17

Studiecirkeln.....	17
Målgrupp och deltagare.....	18
Tidsplan och uppstart.....	19
In- och utvärderingar	20
Lärplattformen	20
Utfall	20
Möten och träffar.....	21
SLUTSATSER.....	23
BILAGOR	25
Bilaga 1. Inbjudan till Studiecirkel	25
Bilaga 2. Deltagaranalys (fullföljt/ej fullföljt studiecirkeln)	26
Bilaga 3. Resultat (sammanställning från in- och utvärderingen).....	30
Bilaga 4. Invärderingsfrågor.....	33
Bilaga 5. Utvärderingsfrågor	35
Bilaga 6. Lärplattformen <i>It´s Learning</i>	36
Bilaga 7. Kursinnehåll.....	37
Bilaga 8. Uppgifter.....	42

FIGURER

Figur 1 - Ålders- och könsfördelningen utifrån genomförande.....	13
Figur 2 - Tid som skogsägare utifrån genomförande	14
Figur 3 - Ekonomiska värden och tydliga mål.....	14
Figur 4 - Kännedom om olika brukningssätt och klimatets påverkan	15
Figur 5 - Uplevde tydlighet i målsättningen innan och efter studiecirkeln.....	15
Figur 6 - Trygghet vid beställning av tjänster och beslutsfattande.....	16

FÖRORD

Rikare skog är ett projekt finansierat av Botnia Atlantica-programmet (Interreg) tillsammans med Region Västerbotten, Region Västernorrland, Österbottens kommunförbund och medverkande partnerorganisationer. Projektet pågår från augusti 2018 till slutet av 2021 och sker i samverkan mellan Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) och Skogsstyrelsen i Sverige och Ruralia institutet och Skogscentralen i Finland. Projektets syfte är att undersöka förutsättningar för nya typer av skoglig tjänsteutveckling som potentiellt kan attrahera ett bredare spektrum av skogsägare och därigenom bidra till en ökad lönsamhet och konkurrenskraft för de företag som är, eller önskar vara, verksamma på denna skogliga marknad. Med hjälp av ny kunskap identifierar projektet hinder och möjligheter i skoglig tjänsteutveckling vilket i sin tur stärker sektorns innovationsförmåga. En väl utvecklad tjänstemarknad anses avgörande för ett resurseffektivt och hållbart nyttjande av skogsresursen i de regioner som projektet är verksam i; Västerbotten, Västernorrland och Österbotten.

Projektet är uppdelat i tre huvudaktiviteter. Först identifieras behovet av ny kunskap och nya tjänstekoncept som motsvarar skogsägares behov av skoglig service (WP1). Den kunskapen utgör grunden för den andra huvudaktiviteten (WP2), där förutsättningar och potentialen i ett antal nya relevanta tjänstekoncept undersöks och utvecklas i form av så kallade piloter. Kunskapen och erfarenheterna från dessa aktiviteter omvandlas och överförs sedan till olika typer av lärandemoment (WP3).

I denna rapport presenteras ett resultat inom den andra projektaktiviteten (WP2) där ett specifikt tjänstekoncept eller affärsmodell undersökts i form av en pilot. Då fokus ligger på att studera innovativa möjligheter i nya, eller vidareutveckling befintliga, tjänstekoncept så kan en pilot också förstås som en pilotstudie i ett konkret och praktiskt genomförande. Det övergripande syftet för projektets samtliga piloter är att få en djupare

förståelse för tjänstemarknaden i stort liksom vilken utvecklingspotential som finns för nya tjänster. Genom piloterna utvecklar projektet kunskap om specifika och enskilda tjänster – som sammantaget utgör pusselbitar i den större bilden och förståelsen. Dessutom kommer erfarenheter från de svenska respektive finska projektområdena att bidra med en jämförande analys i relation till de två olika länderna.

Den nu redovisade piloten beskriver förutsättningar och möjligheter för att utveckla livsmedelsproduktion av skogliga råvaror som inte omfattas av allemansrätten, i detta fall björksav och sprängticka. För genomförandet har Camilla Thellbro och Thomas Kronholm svarat. Rapporten har skrivits av Thomas Kronholm tillsammans med projektarbetsgruppen vid SLU i Umeå.

För att lära dig mer om projektet, dess övriga piloter och resultat, besök:

www.slu.se/rikareskog

SAMMANFATTNING

Studiecirkelns syfte har varit att undersöka om konceptet med lärplattformsutbildning kan vara en metod för små och medelstora företag (SMF) att knyta till sig fler och mer kvalificerade beställningar av skogliga tjänster. Studiecirkeln inriktade sig på en målgrupp av skogsägare som ville jobba med sig själv i rollen som skogsägare och samtidigt lära känna sin skog. Många av de som deltog var inte aktiva skogsägare i dagsläget, men hade viljan att lära sig mer. I sökandet av deltagare låg ett specifikt fokus på skogsägare som nyligen förvärvat skog, kvinnor som ägde skog och nästa generations skogsägare. Sett till de som deltog i studiecirkeln går det att se att piloten lyckades attrahera målgruppen på en relativt tillfredsställande nivå. Totalt deltog 84 skogsägare, varav 42 fullföljde utbildningen. Efter genomförd studiecirkel går det, i den självskattade uppföljningen, att se en generell kunskapsförbättring och ökad trygghet i skogsägarens egna målsättningar och beslutsfattande för sin skog. Hos deltagarna syns också att de tydligare identifierar sig som skogsägare efter studiecirkeln.

Några svagheter och utmaningar för studiecirkeln har varit tidsplaneringen, tekniska begränsningar och användargränssnittet på lärplattformen. Lärplattformen medförde till exempel en del problem med inlämning och uppföljning av vissa övningsuppgifter. Deltagarna upplevde lärplattformen generellt som svårnavigerad och att det varit svårt att överblicka studiematerialet och övningsuppgifterna. En grundförutsättning och även begränsning var att deltagarna behövde ha vana och trygghet i att kommunicera och arbeta via en digital lärplattform. Detta understryker den stora betydelsen som användargränssnittet har för utveckling eller val av lärplattform både för deltagarna och även för organisatören.

Att planera en studiecirkel under så lång tidsperiod som ett helt år innebar utmaningar för organisatören med personalresurser, upphandling och kommunikation, både inom organisationen och med deltagarna. Den långa tidsplanen har också varit en utmaning för vissa deltagare som upplevt studiecirkeln som något utdragen. I studiecirkeln har det funnits deadlines och ledtider fortlöpande för de olika delmomenten på lärplattformen. Vissa deltagare önskade kortare ledtider och andra har uppskattat att kunna arbeta i sin takt och efter sina möjligheter. Som denna studiecirkel planerades och genomfördes så går det nog att idag snarare betrakta den som en längre kurs. Åtminstone om man ser till begreppet och definitionen av vad som är en studiecirkel. Deltagarna har fått möjlighet att delvis påverka innehållet i denna studiecirkel, med exempelvis träffar i skogsekonomi, samt att studiecirkeln har inbegripit diskussionsforum och öppna Skype-möten för alla deltagare.

Gemensamt i definitionen av en studiecirkel är att den ska bestå av en mindre grupp personer som söker kunskap tillsammans. Så långt stämmer det överens med genomförandets intentioner. Men begreppet studiecirkel är också starkt förknippat med att det är en form av folkbildningsarbete som ordnas av studieförbund, lokala organisationer eller liknande. Själva grunden i en studiecirkel är att den ska bygga på deltagarnas egna kunskapssökande och intresse. Men en förutsättning är också deltagarnas aktiva insats i studiecirkelns planering och genomförande. En viktig del i detta kunskapssökande är gemensamma samtal och diskussioner. I denna form och omfattning som piloten genomfördes på bedöms studiecirkelkonceptet därför vara en något för resurskrävande och oprecis tjänst för SMF:s för att utöka och utveckla sin målgrupp. Detta är dock utifrån det preciserade syftet att utbilda skogsägare på ett likartat sätt. Ett företag har förmodligen ett specifikt syfte och idé om vad innehållet i en studiecirkel/kurs ska vara och hur genomförandet ska gå till. Om deltagarna i större utsträckning ska vara delaktiga i planeringsarbetet och genomförandet så skulle det, med detta syfte, kräva en ännu större insats för att organisera detta. Utifrån detta perspektiv skulle mer riktade och avgränsade kurser ses som en mer framkomlig och specifik väg för enskilda tjänsteföretag. I en mer begränsad omfattning skulle däremot en studiecirkel även kunna vara fruktbar för ett företag som är mer fokuserat på att lära sig mer kring skogsägare och potentiellt till hjälp för att utveckla nya tjänster i relation till detta. En studiecirkel mer i linje med de grundläggande definitionerna av konceptet, som bygger på ett gemensamt och icke-hierarkiskt lärande, skulle kunna utgå ifrån att ett företag bistår med till exempel lokaler och material i utbyte mot både kunskap och kontakter. Detta skulle bidra till att resursanspråken är mer modesta i jämförelse med en mer riktad studiecirkel/kurs. Dock är detta beroende av syftet med aktiviteten; vilka grupper en önskar nå och vad utfallet skall bestå av? Denna senare föreslagna form av studiecirkel har inte undersökts närmare inom ramen för den här piloten.

För SMF:s kan kurser absolut vara ett sätt att utöka sin marknad och nå ut till en bredare målgrupp. Genom sitt arbetssätt och upplägg har studiecirkeln nått sin definierade målgrupp och bidragit till att deltagarna har fått ökade kunskaper och trygghet i att beställa tjänster. En stor besparing och effektivisering för denna studiecirkel har varit tillgången till Skogsstyrelsens kursmaterial från andra interna och externa kurser och dess anpassning till lärplattformen. Likaså har den tidigare kunskapen kring, och användningen av, lärplattformen *It's Learning* bland studiecirkelledarna utgjort en effektivisering. Den största förbättringen och kostnadseffektiviseringen bedöms vara att genomföra kursen upprepade gånger. Men också förenklingar genom att dela upp i mer ämnesspecifika och fristående kurser som då lättare kan marknadsföras till riktade målgrupper. Som organisatör behövs då inte samma ansträngning för att hålla ihop och

driva på alla deltagare för att alla ska kunna följas åt genom ett kurspaket som i denna studiecirkel. Genom att endast använda digitala kanaler/medier så kan man också undvika eller minska resekostnader.

Ambitionen med studiecirkeln var att genomföra en kombination av digital utbildning och ett fåtal fysiska möten. Bedömningen var att ett fysiskt möte skulle vara värdefullt vid introduktionen av kursen för att lättare knyta kontakt och att kunna lösa praktiska saker direkt. Likaså så identifierades en potential med att ha avslutande fysiska möten för att kunna härleda teorin till praktik men även för summering och reflektion. För företag skulle en avslutande fysisk träff också kunna vara ett utmärkt tillfälle att presentera sig mer utförligt.

INTRODUKTION

Bakgrund

Skogsägarna blir alltmer heterogena vad gäller drivkrafter, kunskaper, ekonomi och avstånd till fastigheten. Det traditionella skogsbruket, med ensidigt fokus på virkesproduktion, riskerar att missa delar av målgruppen, vilket får till följd att aktiviteten i skogen minskar och skogliga tjänsteföretag går miste om affärer. Det finns ett allt större behov av att lyfta fram och värdesätta övriga värden utöver de ekonomiska.

Studiecirklar har traditionellt använts som ett kostnadseffektivt instrument för att öka kunskapen om olika ämnen hos utvalda målgrupper. Grunden utgörs av deltagarnas engagemang och en gemensam strävan att lära sig mer kring ett ämne. Vanligtvis bedrivs studiecirklar lokalt med ett antal fysiska träffar. Det som är nytt med denna pilot är nyttjandet av en digital lärplattform för att till största delen bedriva studiecirkeln på distans, samt för att undersöka dess kommersiella potential och funktion i relation till skogligt tjänsteföretagande.

Målgrupp

Målet med denna pilot och studiecirkel har varit att undersöka möjligheten för små och medelstora företag (SMF:s) att engagera skogsägare som historiskt sett har varit svåra att nå. Målgruppen för studiecirkeln var dem som ville jobba med sig själva i rollen som skogsägare och samtidigt lära känna sin skog. Skogsägare som inte redan var aktiva i sitt skogsbruk men som hade viljan att bli det och därför ville lära sig mer om skog. Fokusmålgrupper var nyblivna skogsägare, kvinnliga skogsägare och nästa generations skogsägare, men alla som tilltalades av studiecirkeln välkomnades.

En förutsättning för att delta var att deltagarens skogsinnehav skulle ligga inom den svenska delen av projektområdet: Västernorrland eller någon av kommunerna Dorotea, Lycksele, Sorsele, Storuman, Vilhelmina eller Åsele i Västerbotten.

Syfte och frågeställningar

Syftet med piloten var att undersöka studiecirkelkonceptet i relation till skoglig tjänsteutveckling. Och i förlängningen om och hur det kan vara en metod för små och medelstora företag att få fler och mer kvalificerade beställningar av skogliga tjänster. Kan man med ökad kunskap och medvetenhet hos denna målgrupp av skogsägare också bidra till en ökad aktivitet hos dessa skogsägare som traditionellt har varit svåra att nå ut till – dvs passiva och nyblivna skogsägare? Specifikt vill piloten undersöka hur det är möjligt att:

- Stärka relationen mellan skogsägaren och dennes skog och ge skogsägaren kunskaper om skogens olika värden.
- Hjälpa skogsägarna med verktyg för att sätta sina egna mål med skogen och att göra en plan för sin skog och sitt skogsägande.
- Stärka skogsägarna i rollen som beställare av skogliga tjänster.

METOD OCH INNEHÅLL

Med utgångspunkt i erfarenheter från tidigare skogsägarworkshops och Rikare Skogs projektworkshop i Seinäjoki november 2018, valdes ett lärplattformsbaserat lärande som huvudfokus för studiecirkeln. Och för att få ett bättre helhetsgrepp kompletterades det med fysiska träffar samt som motivationshöjning, även individuella rådgivningar i fält eller på distans.

Studiecirkeln innehöll olika typer av läraktiviteter, alltifrån fysiska gruppträffar till eget arbete på distans och individuella rådgivningar på deltagarnas fastigheter. Under det första halvåret var den digitala lärplattformen *It's learning* studiecirkeln's samlingsplats.

Inbjudan och rekrytering av deltagare

Målsättningen var att få 40–45 deltagare med ett övermål för att ha marginal för deltagare som inte fullföljer studiecirkeln. Inbjudan skickades till en större grupp skogsägare via brevutskick för att rekrytera fokusmålgrupperna inom det svenska projektområdet; Västernorrland eller någon av kommunerna Dorotea, Lycksele, Sorsele, Storuman, Vilhelmina eller Åsele i Västerbotten. För diversitetens skull eftersträvades en kombination av skogsägare som var boende på eller nära sin skogsfastighet samt skogsägare som bor långt bort.

Fysiska träffar inne, uppstart och skogsekonomi

Vid uppstart av studiecirkeln hölls det totalt sex fysiska uppstartsträffar. Fyra på orter som riktades till de som bor på fastigheten eller i närheten, i Vilhelmina, Lycksele, Örnsköldsvik och Sundsvall. Två ytterligare träffar riktade sig främst till utbor, boendes i Umeå och Stockholm. En uppstartsträff syftade till att få presentera studiecirkeln upplägg och innehåll. Kursledare fick också presentera sig och deltagarna fick ett tillfälle att möta varandra.

Grundläggande skogsekonomi identifierades som en stor tröskel för denna målgrupp. Detta bekräftades i invärderingarna med önskemål om skogsekonomiträffar. Deltagarna uppgav skogsekonomi som ett svårt ämne att lära sig själv och en osäkerhet om var det går att få objektiv skogsekonomisk rådgivning.

Distansträffar via Skype

Deltagare som inte hade tid eller möjlighet att närvara på studiecirkeln fysiska uppstartsträffar erbjöds distansträffar, antingen direkt på Skype eller inspelat på lärplattformen. Under studiecirkeln gång så erbjöds fler distansträffar via Skype. I arbetet med att formulera mål erbjöds Skypemöten vid fyra olika tillfällen. Inför individuella fältrådgivningar erbjöds ett kort informationsmöte via Skype för att presentera förutsättningarna för anmälan och genomförande.

Distanskurser via Skogsstyrelsens lärplattform

Deltagarna erbjöds en rad distanskurser på Skogsstyrelsens lärplattform. Här varvades egen kunskapsinläring med filmklipp, kunskapstester, diskussionsfrågor och möjligheter till fördjupning via länkat material hos skogskunskap.se och skogsstyrelsen.se. Diskussionsforum var kopplade till varje delkurs. I kurserna ingick fem kunskapstest och tre inlämningsuppgifter. En deltagare ansågs ha genomfört den lärplattformsbaserade delen då huvudparten av dessa moment var avklarade. Deltagaren räknades då också som kvalificerad för en individuell rådgivning i fält eller på distans.

De tre kurserna på lärplattformen:

Skogsägarintroduktion, vars innehåll man kan se som en första introduktion till att vara skogsägare.

- Skogsstyrelsen och politiken
- Regelverk
- Äga skog
- Formulera mål
- Bruka skog

- Skogsbrukets e-tjänster

Skog med variation, som beskriver vikten av variation i skogsbruket. Till detta tema kunde skogsägarna också välja att gå fyra fördjupningskurser. Inget i dessa var obligatoriskt.

- Blandskogens fördelar
- Sköta lövskog
- Fokus på tillväxt
- Hyggesfria metoder

Beställa tjänster, om att vara en aktiv skogsägare och veta vad man beställer och hur man kan följa upp. Denna del syftar också till att nå projektets målsättning om en mätbar ökning av beställarkompetens hos deltagarna.

- Aktiv skogsägare
- Sälja virke
- Beställa och följa upp
- Verktyg för planering och kunskapsinhämtning

Uppgifter

Under studiecirkelns gång hade studiecirkelledarna lagt in en rad obligatoriska uppgifter för deltagarna att redovisa. Uppgifter där deltagarna själva fått jobba med sin skog, sitt skogsägande, sina mål med skogen samt testa att göra planeringar i Skogsstyrelsens e-tjänst *Mina sidor*.

- Uppgift 1: Lär känna din skog och beskriv värdena i din skog
- Uppgift 2: Formulera mål med skogen
- Uppgift 3: Gör en planering och skicka in en planering

Träffar i skogen

Efter en vinter med en hel del teori skulle studiecirkeln avslutas med två praktiska skogsträffar i fält.

- **Skog med variation**, hur olika mål med skogen kan leda till olika åtgärder, samt fördelar med ett mer varierat skogsbruk.
- **Skogsuppskattning** och hur man följer upp sina beställningar.

Individuell rådgivning

De deltagare som slutfört huvuddelen av de obligatoriska uppgifterna erbjöds individuell rådgivning antingen ute i skogen på fastigheten eller på distans.

In- och utvärdering

I början och slutat av arbetet på lärplattformen skulle deltagarna svara på en in- och utvärdering med frågor om skogskunskaper samt grundläggande faktorer som kön, ålder, utbo/åbo och areal. Detta för att utvärdera om fokusmålgruppen nåtts samt om deltagarna höjt sin kunskap, trygghet som skogsägare och förmåga att beställa tjänster. Av denna anledning utgjorde in- och utvärdering ett obligatorium för att kunna erhålla den individuella rådgivningen. Detta för att få en högre svarsfrekvens och ett bättre material för utvärdering av studiecirkelpiloten.

Formulär för in- och utvärdering finns i bilaga 4 resp. 5.

GENOMFÖRANDE

Tidsplan

Förberedelser, inbjudan och uppstart:

Uppskattningsvis 20 arbetsdagar fördelat på sammanställning av kursinnehåll och administration av inbjudningar under vår/sommar 2019. Samt uppstartsträffar under september/oktober 2019.

Genomförande av Studiecirkeln:

Studiecirkeln började i september/oktober 2019 och avslutades på lärplattformen i januari 2020, samt med uppföljande rådgivningar under sommaren/hösten 2020. Cirkeln bestod av fysiska och digitala uppstartsträffar, möten på distans via Skype, självstudier på Skogsstyrelsens lärplattform och individuell rådgivning för skogsägaren i deras egen skog, alternativt på distans. Tidsåtgången under studiecirkeln gång blev ca 40 arbetsdagar.

Deltagarna:

För deltagarna var det självstudierna som tog den största delen av tiden, både kopplat till kunskapsinhämtning i lärplattformen och uppgifter som var kopplade till den egna fastigheten. Uppskattad tidsåtgång för deltagarna ligger mellan 2–4 arbetsdagar. Stor variation beroende på förkunskaper och intresse för fördjupningar. Samt om deltagaren önskade och genomförde rådgivning i fält eller på distans.

Individuella rådgivningar:

Planerad tidsåtgång på ca 1 ½ dag per genomförd rådgivning för förberedelser och genomförande. Utfall på 13 genomförda rådgivningar och ca 30 arbetsdagar.

Inbjudan

Fokus i urvalsprocessen var att hitta ett utsnitt av skogsägare i fokusmålgrupperna: nyblivna skogsägare, kvinnliga skogsägare och nästa generations skogsägare, men alla som tilltalades av studiecirkeln välkomnades. Inbjudningarna gick ut till en större grupp skogsägare med en tydlig beskrivning av målgruppen och de geografiska kraven för deltagande.

Totalt skickades 3803 inbjudningar med en målsättning på 40–45 deltagare. Initialt anmälde sig 101 deltagare, men redan efter första introduktionen och tidsgränserna på Lärplattformen sjönk deltagarantalet till 84. Slutliga resultatet blev 42 fullföljande deltagare, precis på målet.

Inbjudan hittar ni som bilaga 1.

Upstart

Upstartsträffarna hölls på platserna: Lycksele, Vilhelmina, Umeå, Örnsköldsvik, Sundsvall och Stockholm. För de som inte kunde närvara erbjöds också träffar på distans via Skype. En upstartsträff via Skype spelades in så att deltagarna kunde se den via lärplattformen. Totalt deltog 63 deltagare på någon av de erbjudna träffarna, av dessa deltog 6 på distans. Träffarna varade cirka en och en halv timme och gav deltagarna chans att ställa frågor om lärplattformen och projektet. Många frågor om lärplattformen av mer teknisk karaktär.

Lärplattformen

Innehållet i kurserna är en blandning av nyligen sammansatt material och kurser som Skogsstyrelsen har kört under ett par år. En person har varit ansvarig för innehållet på lärplattformen och att sätta samman de olika delkurserna. Fortlöpande kommunikation, Skypemöten och att ge feedback på inlämnade uppgifter har sedan varit fördelat på 2–3 andra medarbetare för att kunna erbjuda snabbare svar på frågor och flera alternativa tider vid Skypemöten.

Innehållet är valt för att passa nyblivna och passiva skogsägare. Ett innehåll som ger deltagarna en introduktion till skogsägandet i första delkursen, Skogsägarintroduktion. En bredare bild av skogsbrukandet i andra delkursen, Skog med variation. Samt ett stöd i att vara aktiv skogsägare genom den tredje delkursen, Beställa tjänster.

En lärplattform är en webbaserad kursmiljö där deltagare och kursledare kan kommunicera med varandra. Helt enkelt ett webbaserat klassrum där allt är samlat på en plats, allt från studiematerial till kommunikation, kursuppföljning och administration. Lärplattformen, som kommer från *It's Learning*, är en molnbaserad

lärplattform där man kan skapa och tillgängliggöra kurser, uppgifter och bedömningar. Där alla parter kan kommunicera med varandra och som även fungerar på mobila enheter. I delkurserna finns diskussionsforum för erfarenhetsutbyte och kontakt mellan deltagarna och med möjlighet att ställa frågor och diskutera med kursledarna. Kursledarna har hela tiden funnits tillgängliga både på lärplattformen och via E-post. Under studiecirkelns gång har flera kursledare samarbetat och hjälpts åt att svara på frågor och inlägg i diskussionsforum. Några har också jobbat med att återkoppla och följa upp inskickade och genomförda arbetsuppgifter.

Vid Skype-möten har ofta två medarbetare medverkat, en ansvarig som leder presentationen och en som kan stödja och ge feedback fortlöpande. Dessa Skype-möten var också möjliga att publicera på lärplattformen och på så vis blev de tillgängliga för alla deltagare.

Gruppträffar

Utöver uppstartsträffen planerades för flera fysiska träffar på de olika orterna, två skogsträffar och på önskemål av deltagarna även ekonomikvällar.

Ekonomikvällar

Under februari genomfördes ekonomikvällar i samarbete med LRF konsult/Ludvig & CO. De ombads att ge deltagarna en kort grundläggande introduktion till skogsekonomi för skogsägare. Totalt bjöds det in till fem ekonomikvällar i samarbete med *Ludvig & Co* (LRF Konsult) på orterna Stockholm, Sundsvall, Örnsköldsvik, Umeå och Lycksele. Träffarna i Stockholm och Lycksele fick dock ställas in på grund av för lågt deltagarantal. Deltagarantalet på de olika orterna var: Örnsköldsvik 13, Umeå 10, och i Sundsvall 23.

Skogsträffar i fält

Skogsträffarna planerades till barmarksperioden som avslutning av studiecirkeln. Tanken var att knyta ihop de teoretiska kurserna på lärplattformen med praktiska övningar i fält. Ett tillfälle om grundläggande skogsuppskattning och beställarkompetens. Andra tillfället om Skog med variation. Dessa har ställts in helt på grund av rådande omständigheter med Covid-19.

Individuell rådgivning

Deltagare som fullföljt studiecirkeln och genomfört de obligatoriska momenten på lärplattformen erbjöds också individuella rådgivningar. Under ett kort informationsmöte via Skype fick deltagarna en presentation av erbjudandet och vad som förväntades av dem i form av förberedelser. Rådgivningarna planerades till våren, sommaren och hösten 2020. De 42 deltagare som fullföljde studiecirkeln på

lärplattformen bjöds in till mötet och erbjöds denna rådgivning. Totalt anmälde 17 deltagare ett första intresse och utfallet blev till slut 12 fältrådgivningar och 1 distansrådgivning.

I fält

Rådgivaren från Skogsstyrelsen mötte upp deltagarna på deras skogsfastighet och tittade på de frågeställningar dom hade om den. En idé under planeringsstadiet var att deltagarna skulle bjudas in till att följa med och besöka varandras fastigheter för att vidga sitt perspektiv och lära av varandras erfarenheter. Detta kom dock att begränsas på grund av Covid-19 och Skogsstyrelsens interna riktlinjer för fysiska möten.

På distans

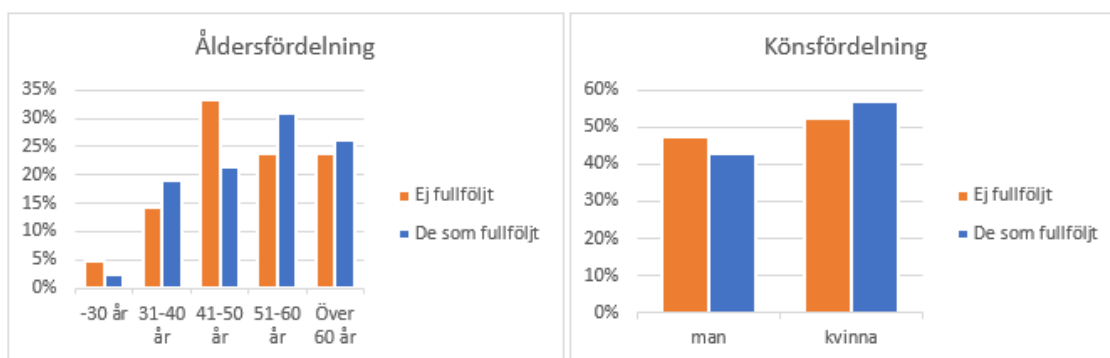
Deltagarna presenterade sina tankar och frågeställningar om sin skogsfastighet. Därefter genomfördes ett fältbesök som dokumenterades med anteckningar och foto/film/drönare. Sedan genomfördes en rådgivning på distans via Skype.

RESULTAT

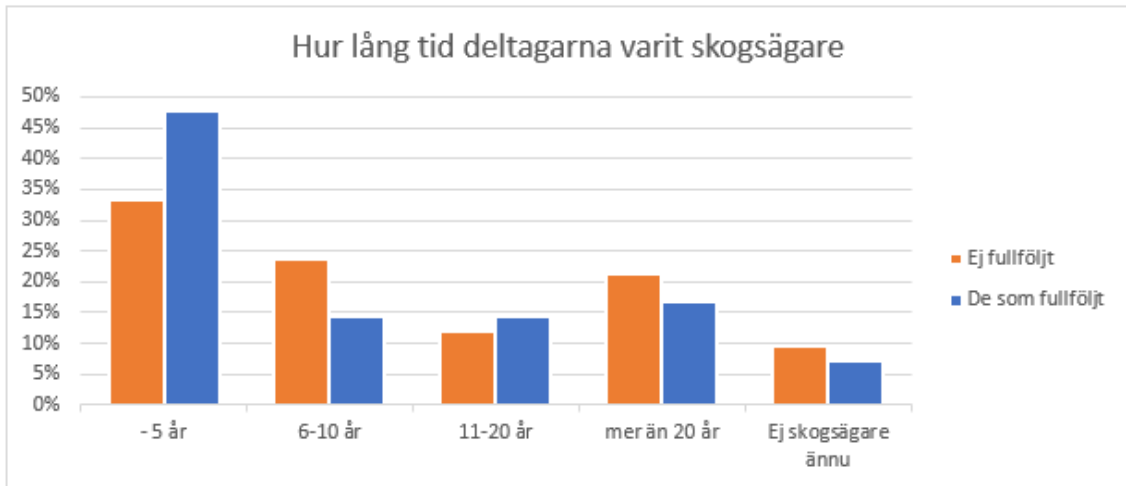
Deltagarna

De 3083 utskickade inbjudningarna resulterade i 101 anmälda deltagare innan studiecirkelns start. Flera personer hörde av sig senare, men nekades då att delta. Målet för projektet var 40–45 deltagare. På invärderingen svarade 84 deltagare men efter de första introduktionerna på lärplattformen och de första obligatoriska inlämningsuppgifterna slutade ytterligare deltagare. De hade antingen avanmält sig eller inte genomfört den första obligatoriska uppgiften. Den ingick i de obligatoriska moment som utgjort ett villkor för att kunna fortsätta. Det blev alltså 42 deltagare som fullföljde kurserna och svarade på utvärderingen.

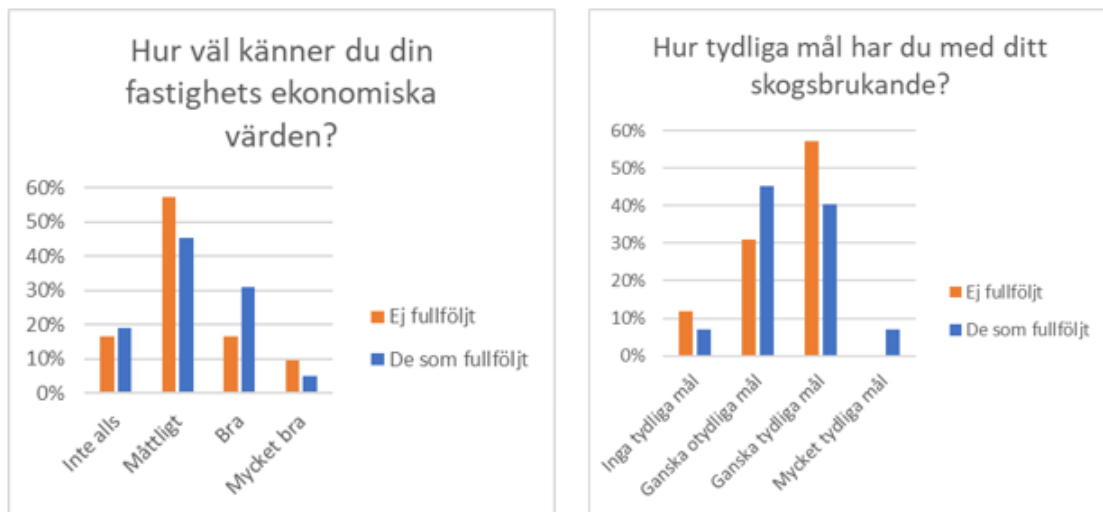
Vid analys av deltagarna som fullföljt respektive avbrutit sitt deltagande så finns vissa skillnader. Den tydligaste finns i gruppen nyblivna skogsägare (ägt skog mindre än 5 år) där nära hälften av de som fullföljt sitt deltagande återfinns (se Figur 2 nedan). Aningen fler kvinnor har fullföljt kurserna (se Figur 1). Andra områden där deltagarna skiljer sig är hur tydlig målsättning de har med sitt skogsbrukande (se Figur 3) samt kännedomen om sin skogsfastighets ekonomiska värden (se Figur 3). Fullständig analys se bilaga 2.

Figur 1 Åldersfördelningen hos deltagarna som fullföljt och inte fullföljt kurserna på lärplattformen (vänster). Könsfördelningen mellan deltagarna (höger).

Figur 2 Fördelningen av deltagare som ej fullföljt respektive fullföljt utifrån tid som skogsägare. Störst skillnad återfinns bland nyblivna skogsägare. I denna grupp återfinns nästan hälften av de som fullföljt.

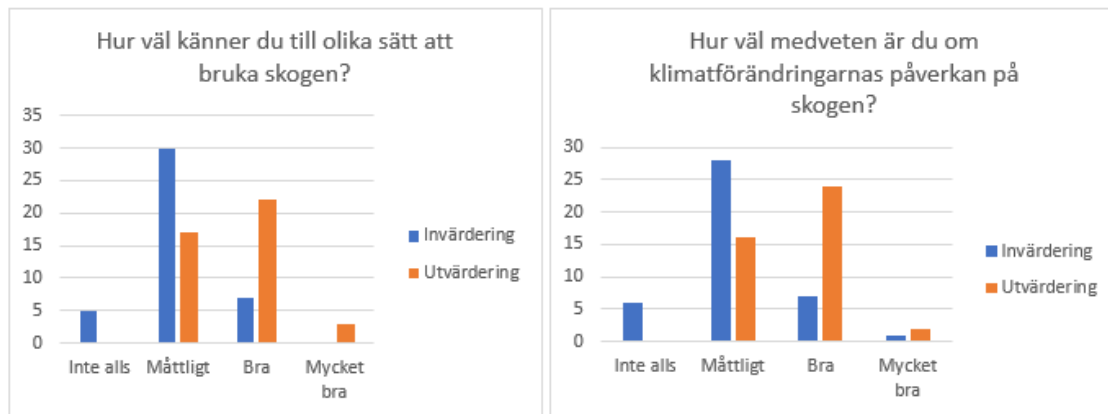

Figur 3 Kännedom om de ekonomiska värdena på sin skogsfastighet (vänster) samt hur tydliga mål deltagarna har med sitt skogsbrukande (höger).

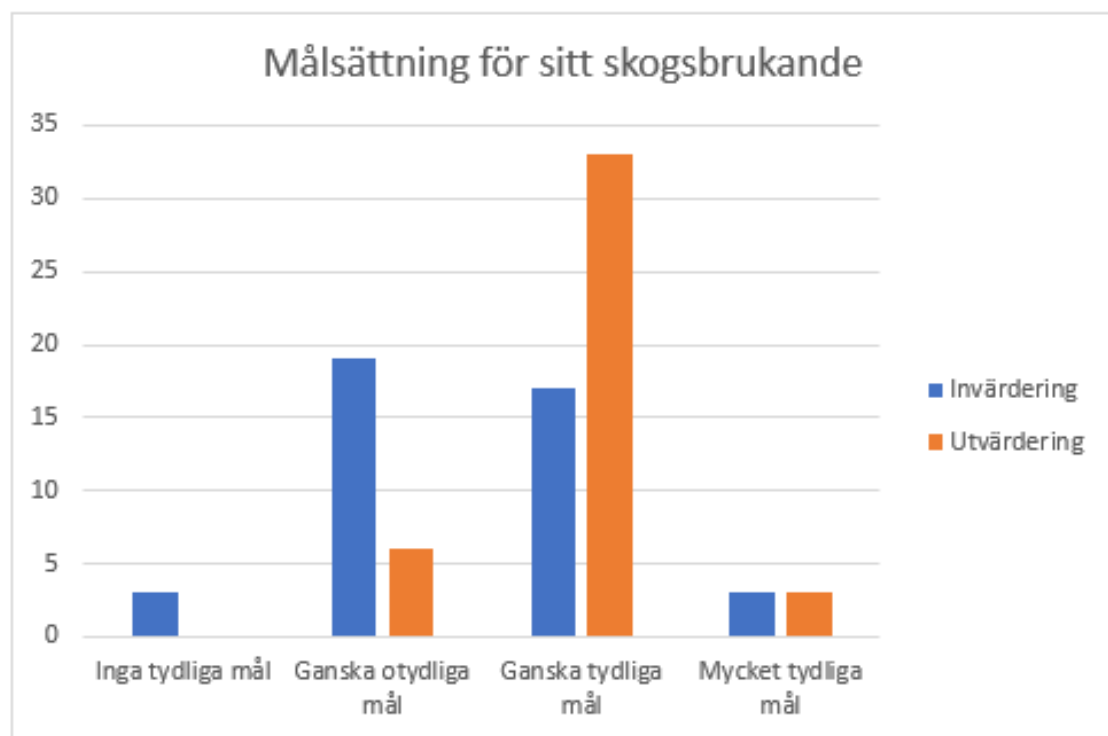
Kunskapsutveckling

Resultatet här är en sammanställning av in- och utvärderingarna som har genomförts i början och slutet på den del av studiecirkeln som varit på lärplattformen. Vid jämförelse av in- och utvärderingarna är endast de 42 deltagarna som svarat både på in- och utvärderingarna med. Analyser på individnivå kan dock inte genomföras då utvärderingarna har genomförts anonymt.

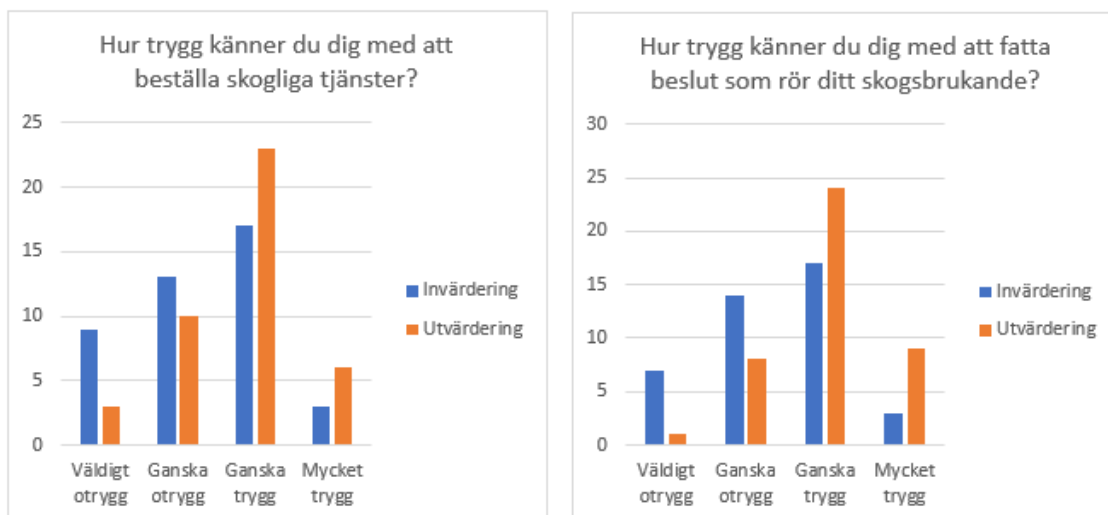
Deltagarna har fått ökad kunskap om att vara skogsägare. 53% har uppgett att de har en mycket högre kunskapsnivå efter kurserna på lärplattformen, 40 % säger att de ökat kunskaperna i viss mån. Sju procent har inte ökat sina kunskaper så mycket. Alla har ökat sina kunskaper om att vara skogsägare i någon utsträckning. Fullständig analys se bilaga 3.

Figur 4 Jämförelse mellan kännedom om olika brukningssätt (vänster) och medvetenhet om klimatets påverkan på skogsbruket (höger) innan och efter studiecirkeln. Både dessa två visar på en tydlig förbättring hos deltagarna.

Figur 5 Jämförelse mellan hur deltagarna upplevde tydligheten i målsättningen för sitt skogsbrukande innan och efter studiecirkeln. En klar förbättring kring detta går att se bland deltagarna.

Figur 6 Jämförelse mellan hur trygga deltagarna upplevde sig vid beställning av tjänster (vänster) och vid beslutsfattande (höger) innan och efter studiecirkeln. Studiecirkeln kan i jämförelsen tolkas ha haft en positiv effekt kring detta.

Ekonomikvällar

Att dessa träffar organiserades fysiskt har bidragit till att deltagarna också har begränsats geografiskt. För deltagarna var dessa kvällar lite av en ögonöppnare. Alla träffar drog långt över utsatt tid då deltagarna hade många frågor och ämnet är stort. Deltagarna fick en grundläggande inblick i skattesystemets uppbyggnad som berör dom som skogsägare. De fick också med sig mer praktiska exempel på vad de kan tänka på. En annan effekt med dessa kvällar var att deltagarna blev mer bekväma i att ställa frågor och att be om råd om skogsekonomi.

Rådgivningar

Ett första inbjudande informationsmöte hölls via Skype. Sju deltagare anmälde sedan intresse för rådgivning, en distansrådgivning och resterande för fältrådgivning. Organisatoriska och praktiska svårigheter, svårt att hitta tider som passar alla parter under en begränsad tidsperiod. Av förklarliga skäl ännu svårare att få en passande tid med deltagare som är distansskogsägare.

Utgångspunkten var en planeringsövning som deltagarna hade genomfört under studiecirkeln, där de fick planera åtgärder på sin fastighet med verktygen på Skogsstyrelsens – *Mina Sidor*.

DISKUSSION

Centralt för denna pilot, och denna diskussion, är begreppet och definitionen av vad som är en studiecirkel. Gemensamt i definitionen av en studiecirkel är att den ska bestå av en mindre grupp personer som söker kunskap tillsammans. Så långt stämmer det överens med genomförandets intentioner. Men begreppet studiecirkel är också starkt förknippat med att det är en form av folkbildningsarbete som ordnas av studieförbund, lokala organisationer eller liknande. Själva grunden i en studiecirkel är att den ska bygga på deltagarnas egna kunskapssökande och intresse. Men en förutsättning är också deltagarnas aktiva insats i studiecirkelns planering och genomförande. En viktig del i kunskapssökandet är också gemensamma samtal och diskussioner.

Deltagarna har delvis fått möjlighet att påverka innehållet i denna studiecirkel med ex. träffar i skogsekonomi. Diskussionsforum och öppna Skypemöten för alla deltagare har också varit en betydande del med möjlighet till dialog och återkoppling. Sett till hur denna studiecirkel är planerad och genomförd så skulle den idag snarare kunna betraktas som en kurs.

För SMF:s så kan studiecirkelkonceptet tänkas vara en något för resurskrävande och oprecis tjänst för att nå ut till en bredare målgrupp. Ett företag har förmodligen ett specifikt syfte och idé om vad innehållet i en studiecirkel/kurs ska vara och hur genomförandet ska gå till. Om deltagarna i större utsträckning ska vara delaktiga i planeringsarbetet och genomförandet så skulle det kräva en ännu större insats för att organisera detta. Utifrån detta perspektiv skulle mer riktade och avgränsade kurser ses som en mer framkomlig och specifik väg för enskilda tjänsteföretag.

Studiecirkeln

Den respons som kommit under studiecirkelns gång har till stora delar varit positiv. Det har upplevts gynnsamt att kunna samla allt på en plats och att ha möjligheten att arbeta i egen takt. Det negativa har framförallt handlat om tekniska delar på lärplattformen *It's Learning* (se kommande avsnitt om Lärplattformen). Deltagarna har tyckt att det varit givande, men kanske inneburit mer arbete än de först trodde. Där hade det varit bra om studiecirkelledarna kunnat presentera en tydligare tidsplan för deltagarna med en mer preciserad tidsåtgång för varje del av studiecirkeln. Att uppskatta tidsåtgången är utmanande när det rör sig om ett nytt material och när deltagarna har väldigt varierande bakgrundskunskaper. Detta skulle förenklas avsevärt om en sådan här kurs/studiecirkel kan genomföras flera gånger. Men det visar också betydelsen av god kommunikation, att både organisatör och deltagare är öppna med sina förväntningar och förutsättningar.

Hos deltagarna har det varit intressant att använda Skogsstyrelsens tjänst - *Mina sidor*. De upplevde att de har fått en annan och mer utvecklad bild av sin fastighet när de har blivit uppmärksammade på att det finns så mycket tillgänglig geodata-information. En utmaning var inloggning för de som har en samfällighet eller som inte själv är ägare på fastigheten (men förälder/släkting äger). Detta begränsades av Skogsstyrelsens system för *Mina sidor*. Förhoppningsvis finns detta med i utvecklingsarbetet för kommande uppdatering av tjänsten *Mina Sidor*. Vissa deltagare kunde dock låna inloggningsuppgifter av anhörig för att kunna genomföra de uppgifter som innefattade *Mina sidor*. En annan variant som skulle gynna flera och även icke skogsägare vore om det gick att ha en testmiljö/användare som kunde ha en mer generell access. Visserligen kommer en sådan med begränsningar också men det skulle bredda tillgängligheten avsevärt.

Sett till underlaget och uppföljningen är det ett fåtal som har hoppat av studiecirkeln eller inte varit så aktiva pga. att de inte lyckats arbeta i Lärplattformen. Det kanske har påverkat men det är troligtvis inte den huvudsakliga anledningen. Den vanligaste anledningen som har uppgetts när deltagare har hoppat av är tidsbrist. De har fått prioritera bort studiecirkeln av en eller annan anledning. Även detta hade nog kunna förbättras med en bättre uppskattning av tidsåtgången för studiecirkeln.

Målgrupp och deltagare

Projektet och studiecirkeln upplevs ha nått den målgrupp som har eftersträvat. Passiva, nyblivna och blivande skogsägare utgjorde den största andelen av studiecirkeln deltagare. Detta bekräftas också av svaren i invärderingarna, där många deltagare har gått in med en relativt låg kunskapsnivå/otrygghet i de flesta av frågeställningarna. Detta är inte heller så anmärkningsvärt när studiecirkeln också har riktat sig till dessa grupper i inbjudningarna.

Det går inte att se några tydliga skillnader hos deltagare som anmält sig till studiecirkeln men ej fullföljt, och de som fullföljt och genomfört alla obligatoriska delar. Största skillnaden är hos skogsägare som ägt skogsfastigheten i mindre än fem år. Nära hälften av deltagarna som fullföljt är nyblivna skogsägare. Detta skall jämföras med en dryg tredjedel av de som ej fullföljt, vilket understryker att denna grupp kan anses vara något mer erfarna (sett till tid). I övrigt går det inte att se några tydliga skillnader bland deltagare som fullföljt och inte. Största anledningen är troligtvis tidsbrist, inte att de avhoppade redan hade större kunskap/trygghet i beslutsfattande m.m.

Tidsplan och uppstart

Att arbeta med en studiecirkel under så här lång tid ställer speciella krav framförallt när den största delen består av egenstudier på distans. Det har varit svårt att få en kontinuitet i arbetet under en så lång tidsperiod. Därav har nog både deltagarna och studiecirkelledarna arbetat ganska periodvis. Tidsplanen fick också revideras på ett tidigt stadiet. Då Skogsstyrelsens avtal med lärplattformen *It's learning* tog slut under den planerade perioden för studiecirkeln och att det inte fanns någon säkerhet i att få en ny lärplattform på plats för att kunna fortsätta studiecirkeln digitalt, fick tidsplanen anpassas därefter. Studiecirkeldeltagarna fick tillgång till de flesta av kurserna redan under juni, trots att uppstartsträffarna hölls först i september, detta för att de skulle få lite mer tid att gå igenom det rätt omfattande materialet.

Lärplattformen på *It's Learning* stängdes ner den sista januari 2020. Detta innebar att allting behövde genomföras och utvärderas på lärplattformen under en kortare tidsperiod än ursprungligen tänkt. Nya tidsperioden blev alltså september 2019 till och med januari 2020. De ändrade förutsättningarna påverkade själva studiecirkeln i mindre omfattning då det sammanföll med vinterperioden som lämpar sig bättre för teoretiska aktiviteter. Det kan rent av ha varit positivt då en ännu längre studieperiod kunde ha gjort det ännu svårare att få kontinuitet och flyt för deltagarna.

Uppstartsträffarna både fysiskt och på Skype/lärplattformen var viktiga för att få igång studiecirkeln. Det största problemet här var att ge deltagarna detaljerad information om tidsplanen för studiecirkeln och kurserna på lärplattformen. Detta eftersom det var en ny kurs och det fanns så många möjligheter att fördjupa sig mer eller mindre inom de olika kursavsnitten. Om man kan upprepa studiecirkeln eller har tid att låta någon testköra och utvärdera allting i förväg så skulle man få en klart tydligare bild av hur tidsplanen ser ut både för deltagarna och studiecirkelledarna.

Avslutningen av studiecirkeln kom nu att påverkas av spridningen av Coronaviruset Covid-19. Då Skogsstyrelsen beslutade att ställa in alla fysiska aktiviteter under våren/försommaren år 2020. Detta påverkade skogsträffarna som var planerade till att hållas under maj och juni 2020. Därmed kunde studiecirkeln inte avslutas som önskat, med några fysiska träffar där studiecirkeln summerades och visade på praktiska exempel och övningar.

De individuella rådgivningarna som planerats för deltagare har dock kunnat slutföras, vilka också var avhängiga av att deltagarna kunnat fullfölja och genomföra uppgifterna på lärplattformen. Även om det blev ett lägre utfall på dessa än beräknat vid starten.

In- och utvärderingar

Bra förberedelser och en genomtänkt analys redan i planeringsstadiet rekommenderas då detta är en svår men viktig del för organisatören. Aspekterna är många då det är önskvärt att samla in så bra data som möjligt samtidigt som det är önskvärt med så stor svarsfrekvens som möjligt. En svår avvägning är om utvärderingar ska hållas korta och enkla för att få så stort svar som möjligt men med risken att missa värdefull respons från deltagarna. För ökad svarsfrekvens så sattes dessa moment som ett obligatorium för att deltagaren skulle bedömas som att ha genomfört hela kursen/studiecirkeln. Invärderingarna genomfördes på individnivå men utvärderingarna blev anonyma med påföljden att resultatet inte kan analyseras ner på individnivå. Dock var det fortfarande möjligt göra bedömningar på gruppnivå.

Lärplattformen

En studiecirkel likt denna ställer höga krav på lärplattformens användargränssnitt. Vissa deltagare upplevde lärplattformen *It's Learning* som svårarbetad och svårnavigerad. Under kursens gång har också deltagare hört av sig för att de till exempel inte kunnat se den feedback som studiecirkelledarna gett eller att svar i tester/formulär inte gått att lämna in. I dessa fall var det ganska svårt att veta orsaken eller vad som gått fel. Det har gjort att det varit svårt att ge svar till deltagarna om när och hur det kommer att lösas.

Arbete via en digital lärplattform ställer också krav på datorvana vilket i viss mån har varit begränsande och något som har bidragit till att vissa deltagare har hoppat av. För de med mindre datorvana så har mycket tid gått åt till att bara försöka komma åt material etc. och själva lärandet har blivit lidande. En enklare och användarvänligare studieplattform kan minska denna tröskel. Hos studiecirkelns primära målgrupp, yngre och nyblivna skogsägare, så har den initiala uppfattningen varit att datorvanan skulle vara ganska utvecklad och därför inte utgöra någon begränsande faktor. Men även här så visar detta kanske på vikten av tydlig kommunikation mot deltagarna vid inbjudan och uppstarten. Även om hjälp erbjuds så kan tekniska problem upplevas som ett stort problem och där "dumma" frågor kanske inte kommer fram förrän det har gått en tid.

Utfall

Kunskapsutvecklingen

Utifrån deltagarnas interaktion går det att se en tydlig trend hos gruppen av deltagare som har fullföljt studiecirkeln. Gruppen har fått bättre kunskaper och en ökad trygghet i sin roll och identitet som skogsägare. Deltagarna har fått en bredare kunskap och bättre kännedom om både klimatets påverkan på skogsbruket men också om fler sätt att bruka skogen.

Beställarkompetens

I utvärderingen går det även att se en tydlig positiv trend med deltagarnas målsättning i deras skogsbrukande. Där de allra flesta deltagarna har gått från inga eller otydliga målsättningar till ganska tydliga målsättningar.

Möten och träffar

Skypeträffar

Dessa har varit uppskattade av de som deltagit, bland annat utifrån att diskussionerna mellan deltagarna har upplevts som givande. De som deltagit har varit frågvisa och intresserade. Det hade absolut varit möjligt att ha fler Skypegenomgångar i början av varje moment/större uppgifter. Då hade det även varit enklare att visa hur lärplattformen går att navigera och kort om hur deltagarna ska gå till väga. Det hade nog underlättat för de med mindre datorvana. Det är dock en prioriteringsfråga om tid och resurser. De Skypeträffar som erbjudits deltagarna har skett vid två tillfällen samma dag (lunch och kväll) och under ca 3–4 dagar, alltså totalt 6–8 tillfällen. Svårt att avgöra hur många tillfällen som ska erbjudas och var man ska dra gränsen för när det är för litet deltagarantal för att ändå genomföra.

Det har till viss del efterfrågats mer Skype-träffar, både i form av ”föreläsning” och för avstämning, hjälp med uppgifter etc. Kanske kunde det ha varit ett sätt att öka aktiviteten och engagemanget hos deltagarna. Att ha en bokad tid kanske gör att det prioriteras högre än när man själv måste ta tag i att sätta sig med studierna.

Ekonomikvällar

Vid invärderingen framkom att många av deltagarna önskade att studiecirkeln kompletterades med viss grundläggande skogsekonomi för skogsägare. Förutom i invärderingarna så framkom detta även som inlägg i forumtrådar på lärplattformen. Inbjudna till fem tillfällen gick ut till deltagarna och tre mycket uppskattade träffar genomfördes. Inbjudan gick ut till alla 84 deltagarna i studiecirkeln. I framtida studiecirkelar eller kurser för nyblivna/passiva skogsägare är nog detta ett viktigt inslag.

Det är oklart varför det var så lågt intresse på studiecirkelns träffar i Stockholm och Lycksele. Inbjudan gick ut med ett par veckors framförhållning. Eventuellt var det för kort tid i förväg. I Lycksele noterades att annan skoglig aktör arrangerade ett liknande möte vid den tidsperioden. I Stockholm var antalet inbjudna deltagare ungefär tjugo skogsägare. Av dessa anmälde endast två personer sitt intresse. I dagsläget, med den idag stora acceptansen och vanan att kommunicera via digitala kanaler och digitala möten, så

hade det kunnat vara mycket effektivare och kanske också givit större uppslutning om dessa hade genomförts på distans.

Vid sådana här möten i grupp kan det ibland vara svårt att få deltagarna att vara öppna och ställa frågor. Men vid de tre möten som arrangerades så överraskades både studiecirkelledarna och representanten från Ludvig & Co (LRF Konsult) av det stora intresset. Det var många olika deltagare som ställde frågor och när svaret kom så antecknade många andra. I detta fall kan det nog ha varit lättare att formulera sina personliga frågeställningar under ett fysiskt möte.

Skogsträffar i fält

Träffar i fält, där deltagarnas kunskapsinhämtning från de föregående momenten skulle sättas i ett praktiskt sammanhang, planerades. Genom övningar, exempel och diskussioner på plats i skogen var ambitionen att ge deltagarna ett värdefullt tillfälle till repetition, sammanfattning och utvärdering av studiecirkeln. Hela detta moment uteblev som en följd av situationen kring Covid-19 och de restriktioner det medförde.

Individuella rådgivningar

Utfallet och intresset för dessa var mindre än väntat då endast 17 deltagare anmälde sig preliminärt. Det faktiska utfallet blev också mindre än så på grund av problem med att hitta tider som passade för båda parter under en period med reserestriktioner och semester. Totalt genomfördes 13 rådgivningar varav 1 på distans.

Att tid samt avstånd till fastigheten förväntades utgöra ett hinder, bidrog till att studiecirkelledarna väntade sig ett stort intresse för möjligheten till distansrådgivning. Men deltagarna önskade framför allt ett fysiskt möte och det gjorde att vissa valde bort distansrådgivning eller tackade nej helt om ett möte inte gick att organisera. Situationen med Covid-19 samt restriktioner för resor inom Sverige kan också tänkas vara en anledning till det låga intresset för rådgivningarna.

Rådgivningarna uppskattades stort av de deltagare som nyttjade denna möjlighet. Särskilt uppskattades det personliga mötet och möjligheten till en mer öppen och direkt dialog.

Distansrådgivning har dock varit svårt att utvärdera djupare då det endast genomfördes en. Drönare användes för foto och filmdokumentation av de frågeställningar som deltagaren hade. Med utgångspunkt från en planeringsövning som deltagaren hade genomfört under kursen på Skogsstyrelsens – Mina Sidor. Rådgivningen genomfördes sedan via Skype. Detta var mycket uppskattat av deltagaren. Distansrådgivning går att utveckla ytterligare. Som första försök så har det dock kanske inte varit tids-

/kostnadseffektivt att i förväg avgöra vart denna utvecklingspotential i distansrådgivningen låg. Ett sätt att effektivisera är om dokumentationen kan göras i samband med andra ärenden då restiden bedöms utgöra en stor del av kostnaden.

Med en ökad andel utbor så går det att anta att efterfrågan blir alltmer drivers. Särskilt idag när hela samhället i mångt och mycket har gått över till att arbeta och kommunicera via digitala kanaler.

SLUTSATSER

Sett till begreppet studiecirkel, och dess traditionella definition, så medför detta tjänstekoncept potentiellt vissa begränsningar för SMF:s vid implementering. Detta är dock avhängigt aktivitetens syfte, vem en önskar nå med insatsen och vad det tilltänkta utfallet är. Att nå ut till en bredare målgrupp kan genomföras på ett antal olika sätt. Är specifik och mer omfattande utbildning huvudsyftet med aktiviteten så visar pilotens resultat och slutsatser på direkta begränsningar för små och medelstora företag i den form som studiecirkeln genomfördes. Resultaten pekar främst på en hög resursåtgång för organisation och genomförande. För om deltagarna i större utsträckning ska vara delaktiga i planeringsarbetet och genomförandet så krävs det en ännu större insats för att organisera detta. Om syftet är primärt riktad utbildning så kan det därför rekommenderas att inrikta sig mer på att organisera mer specifika och enskilda kurser.

Bara att sätta samman utbildningsmaterialet kräver en stor insats. Inför denna studiecirkel hade projektet stor hjälp av tillgången på befintligt kursmaterial från Skogsstyrelsens andra interna och externa kurser. Kursmaterialet ska också anpassas till en vald lärplattform. Studiecirkelledarna hade tidigare använt lärplattformen *It's Learning* i sin verksamhet och projektet kunde nu dra nytta av att kursmaterialet i viss omfattning redan var sammansatt, samt att det till vissa delar även redan var inlagt på lärplattformen. Detta bedöms ha minskat tidsåtgången och kostnaden kraftigt. Totalt har ungefär 20 dagsverk lagts på sammanställning av studiematerial, inbjudningar och administration av dessa samt första uppstartsträffarna.

Genomförandet av studiecirkeln med administrationen, granskning av övningar, Skypegenomgångar och kommunikation med deltagare har tagit ungefär 40 dagsverk. Några stycken personer har agerat studiecirkelledare och varit aktiva på lärplattformens forum och diskussioner. Två personer har organiserat Skype-mötena för att kunna presentera och samtidigt hålla koll på frågor. Att påminna och driva på deltagarna har

också tagit tid. Detta för att vara tydlig med de deadlines som funnits för olika uppgifter och säkerställa att studiecirkeln har rört sig framåt.

Skogsstyrelsen har lång erfarenhet av att organisera enstaka kurser via digital lärplattform. Det kurspaket som den här studiecirkeln vilar på är mer omfattande än tidigare och krävde större organisatorisk insats än vanligt, eftersom både fysiska möten och andra aktiviteter ingick.

För SMF:s så kan kurser absolut vara ett sätt för att nå ut till en bredare målgrupp. Genom sitt arbetssätt och upplägg har studiecirkeln nått sin definierade målgrupp och bidragit till att deltagarna har fått ökade kunskaper och trygghet i att beställa tjänster. Dock har studiecirkelledarna inte haft de marknadsekonomiska möjligheterna i huvudfokus under denna studiecirkel. Så för små och medelstora företag så kan ekonomin vara en stor utmaning. Bara att sätta samman utbildningsmaterialet och kurserna på en lärplattform såsom *It's Learning* kräver en stor insats. Men det finns också flera möjligheter till förbättringar, mer kompakta kurser/kurspaket, utveckling av lärplattformen, att endast använda digitala kanaler/medier. Det går också att anta att kostnadseffektiviteten kan förbättras betydligt om kursen genomförs vid upprepade tillfällen.

BILAGOR

Bilaga 1. Inbjudan till Studiecirkel

STUDIECIRKELNS UPPLÄGG

Hösten 2019

Uppstartsträff/ introduktion i september

Två skogsträffar

Distanskurser

Eget arbete att lära känna din skog

Formulera mål för ägandet och skogen

Planera i Mina sidor

Möjlighet till rådgivning i den egna skogen

Vinter/vår 2020

Fortsatt arbete med distanskurser och planering

Minst en skogsträff

Ytterligare möjlighet till rådgivning

Avslutningsträff i juni alternativt september

Inga datum är bokade för de fysiska träffarna. Vi har möjlighet att anpassa innehållet efter deltagarnas behov. Vi finns tillgängliga under hela perioden via lärplattformen där distanskurserna går och via mail och telefon

DISTANSKURSER

Skogsägarintroduktion

Våra e-tjänster inkl. Mina sidor

Skog med variation

- Sköta löv

- Blandskogens fördelar

- Fokus på tillväxt

- Hyggesfria metoder

Skogen och klimatet

Beställarkompetens

Kontakt och intresseanmälan

Planen är att ha studiecirkel med utgångspunkt från Sundsvall, Örnsköldsvik, Lycksele och Vilhelmina. Vi planerar också att ha studiecirkel i Umeå och i Stockholmsområdet. Antalet platser är begränsade. Anmälan så snart som möjligt, men helst innan den 28 juni.

Ange namn, e-postadress, telefonnummer, fastighetsbeteckning och gärna en rad om vad som lockar dig till att delta i studiecirkeln. Vi är måna om att alla deltagare fullföljer studiecirkeln.

Anmälan görs till:

Simon Paulin, Skogsstyrelsen i Västerbotten (Storuman)

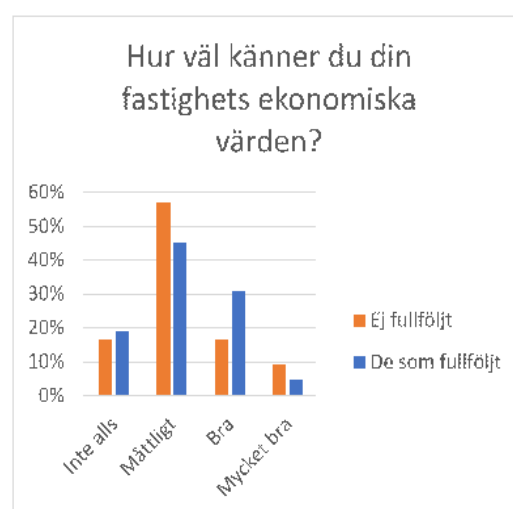
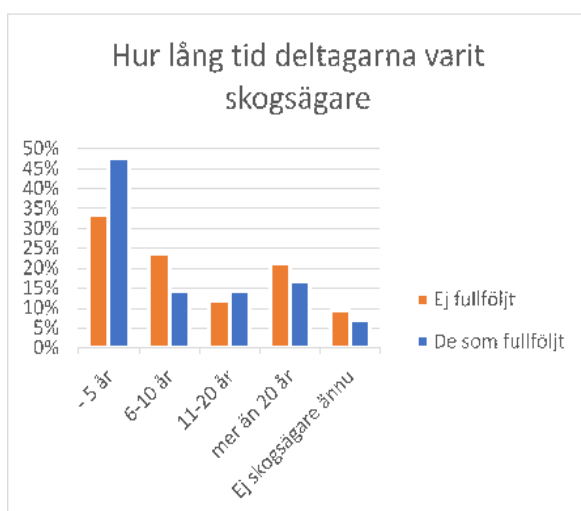
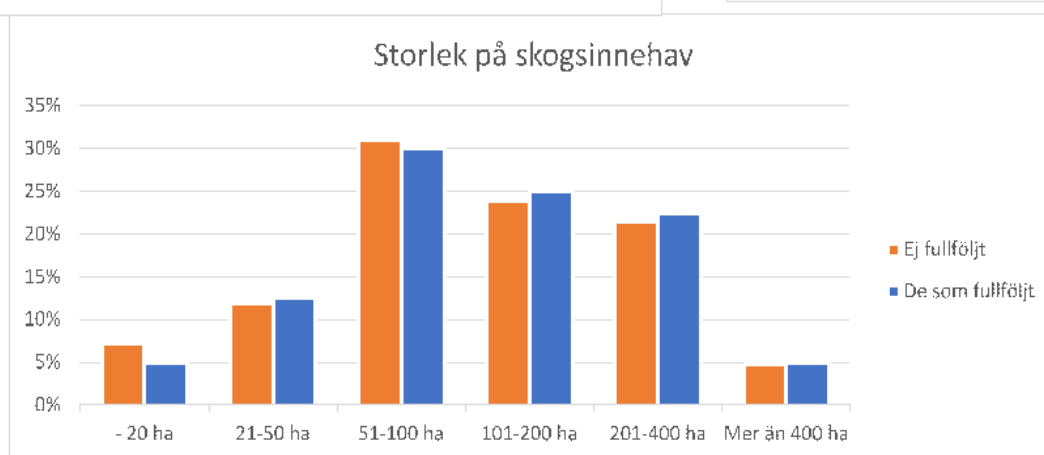
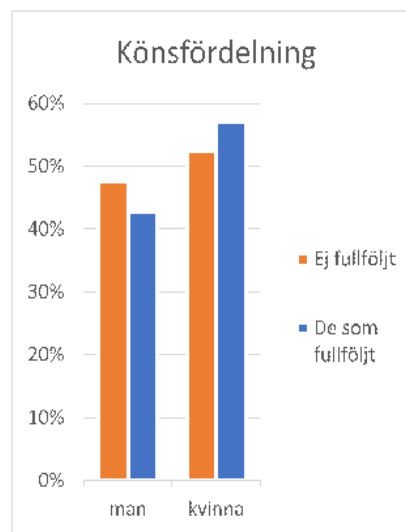
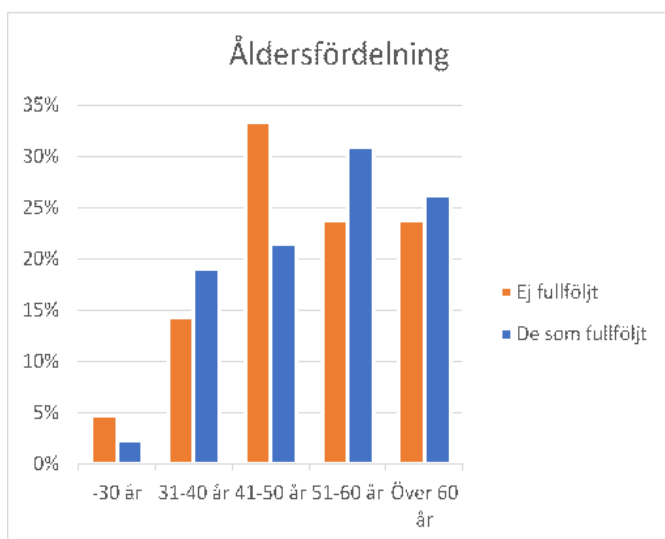
simon.paulin@skogsstyrelsen.se, tel. 0951-266 85

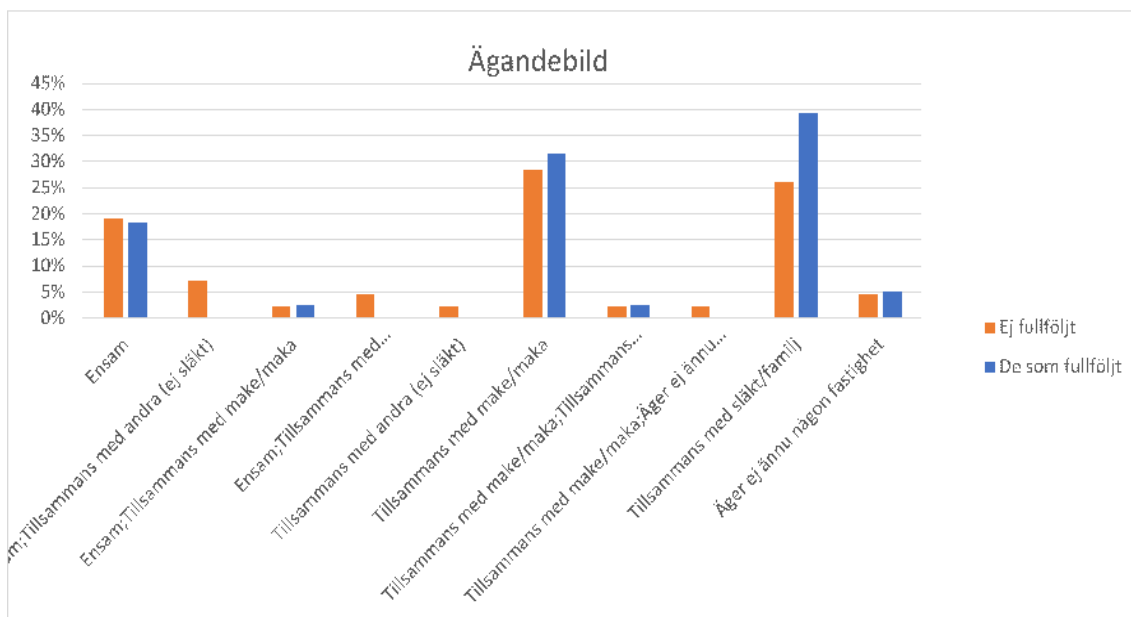
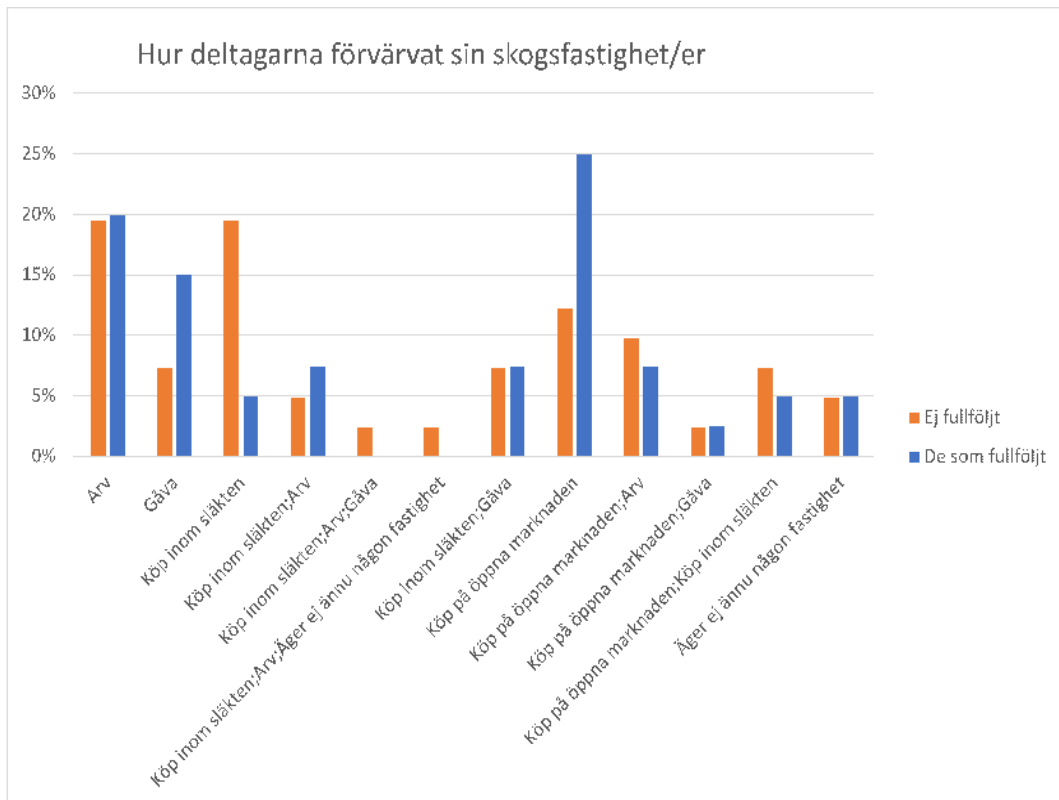
Caroline Vågberg, Skogsstyrelsen i Västernorrland (Sundsvall)

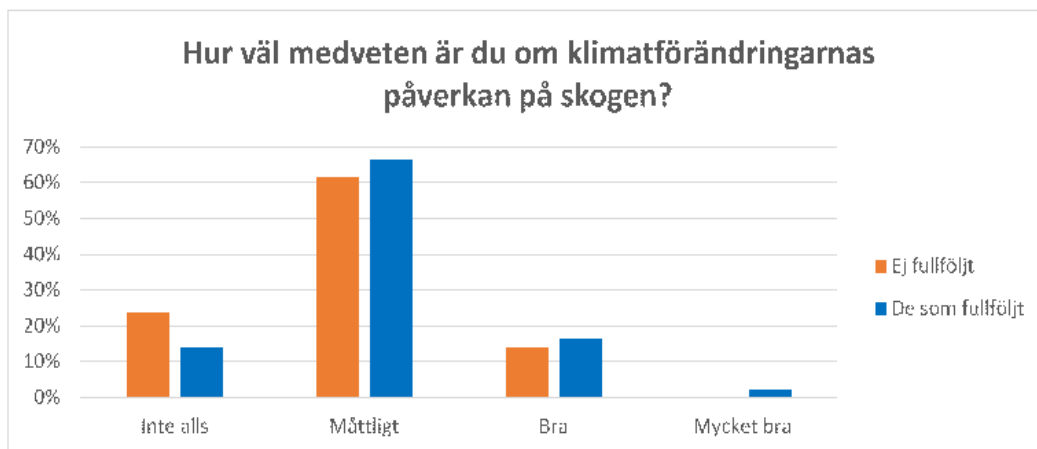
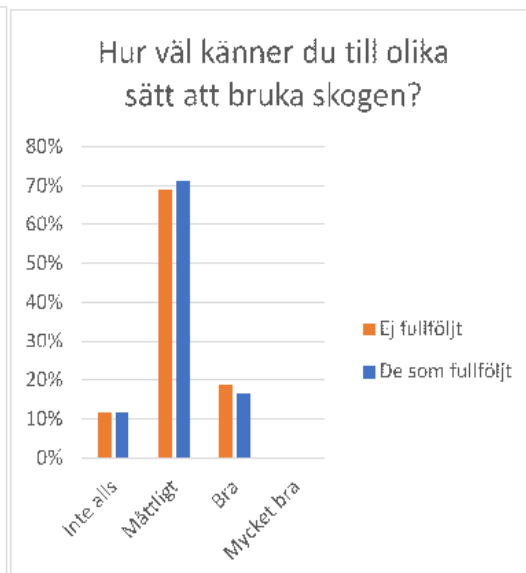
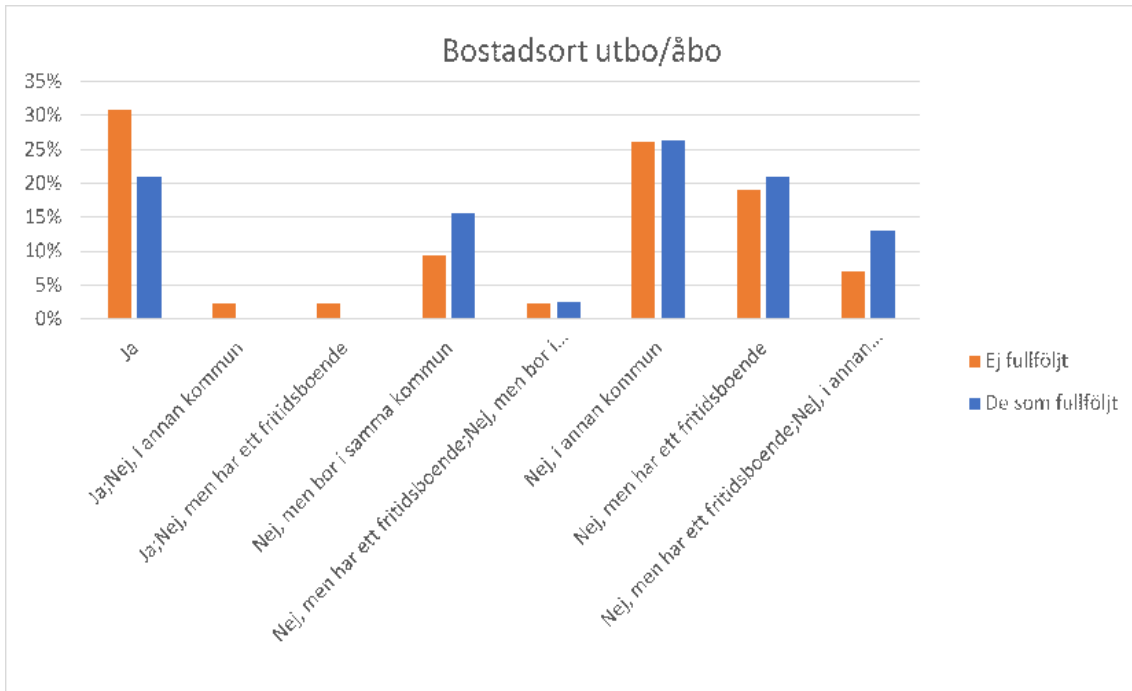
caroline.vagberg@skogsstyrelsen.se, tel. 060-55 31 67

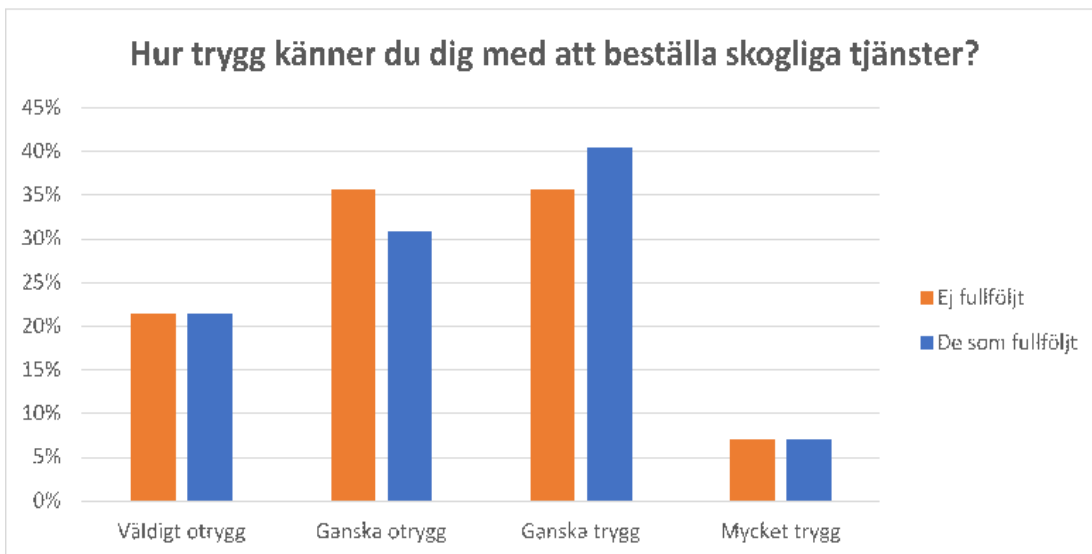
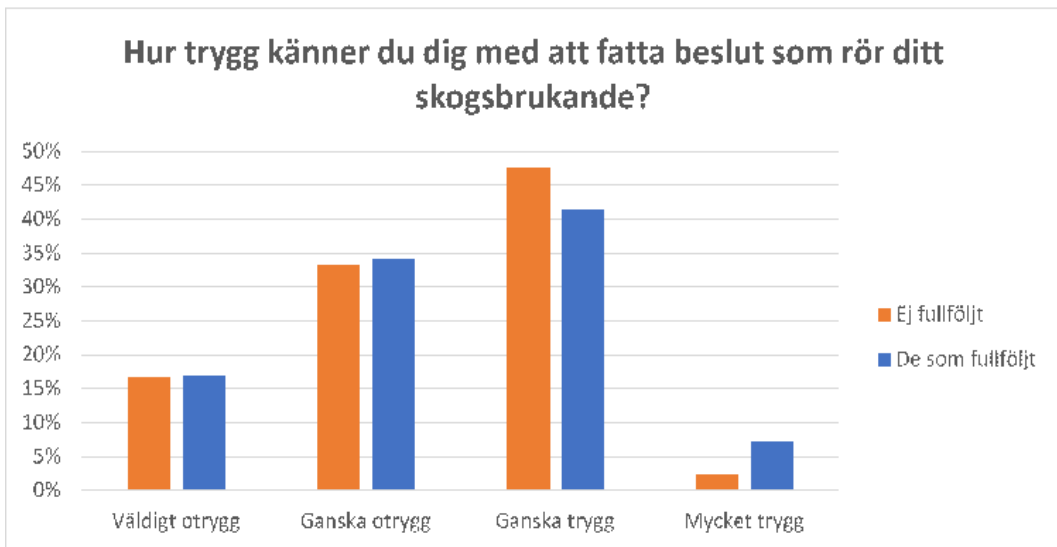
Projektet Rikare skog leds av SLU. Skogsstyrelsen och de finska motsvarigheterna Skogscentralen och Ruralia institutet vid Helsingfors universitet är partners. Mer information om projektet hittar ni på www.slu.se/rikareskog.

Bilaga 2. Deltagaranalys (fullföljt/ej fullföljt studiecirkeln)

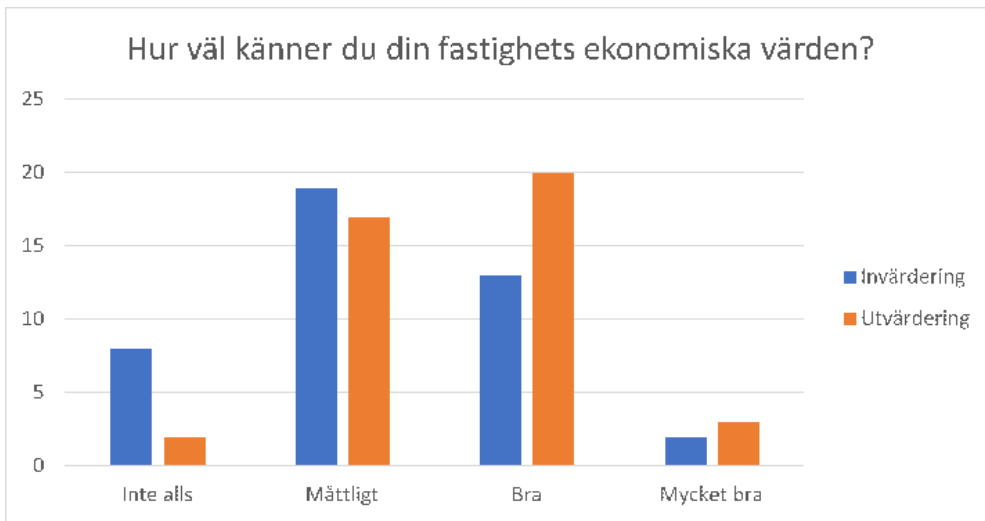

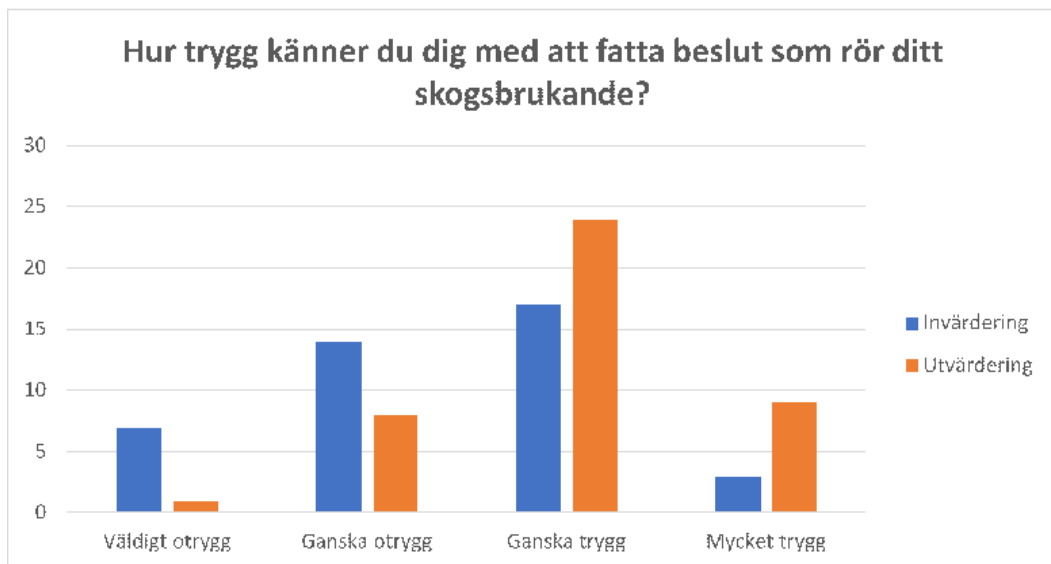
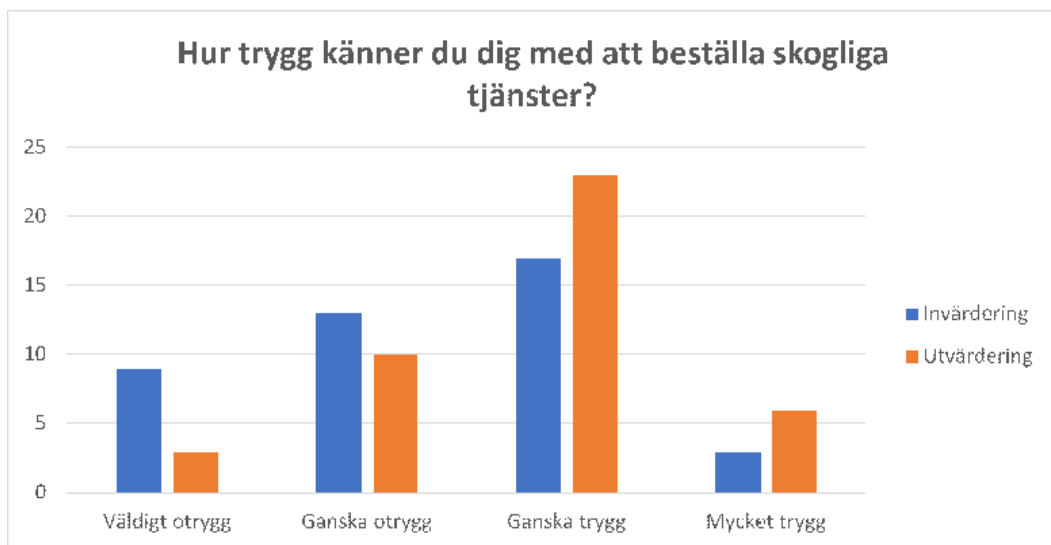
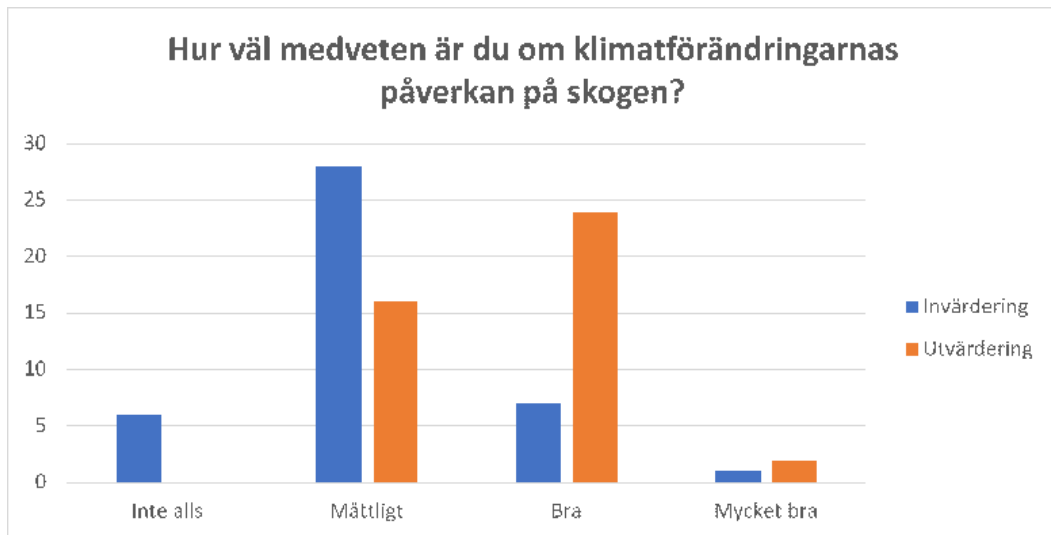

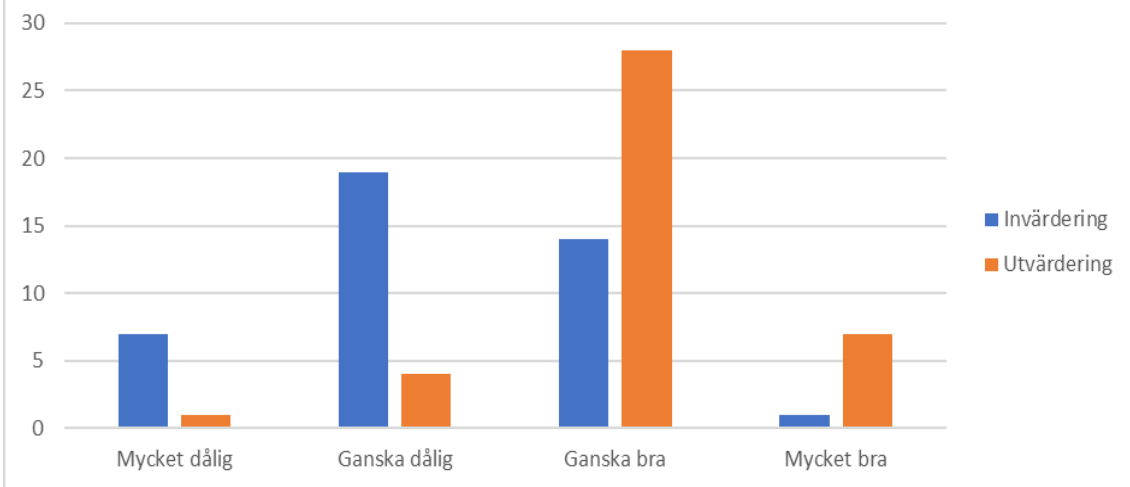

Bilaga 3. Resultat (sammanställning från in- och utvärderingen)

Hur är din kunskap med om hur skogsägare kan planera sitt skogsbruk?

Bilaga 4. Invärderingsfrågor

Del 1: Lite uppgifter om deltagaren

Ålder?

Kön?

Hur länge har du varit skogsägare?

Totalt skogsinnehav?

Hur har du förvärvat din fastighet/er? Flera svar kan anges.

Äger du fastigheten/fastigheterna ensam eller tillsammans med någon annan? Flera svar kan anges.

Bor du på fastigheten? Flera svar kan anges.

Del 2: Vad du kan om din skog och skogsbruk?

Hur väl hittar du i din skog?

Hur väl känner du din fastighets ekonomiska värden?

Hur väl känner du din fastighets natur- och miljövärden?

Hur väl känner du din fastighets kulturvärden?

Hur väl känner du din fastighets sociala värden?

Här kan du lämna kommentarer kring din fastighets olika värden.

Hur väl känner du till innehållet i din skogsbruksplan?

Hur tydliga mål har du med ditt skogsbrukande?

Hur väl känner du till olika sätt att bruka skogen?

Hur väl medveten är du om klimatförändringarnas påverkan på skogen?

Hur är din kunskap med om hur skogsägare kan planera sitt skogsbruk?

Hur trygg känner du dig med att fatta beslut som rör ditt skogsbrukande?

Hur trygg känner du dig med att beställa skogliga tjänster?

Här finns möjlighet att kommentera frågorna:

Del 3: Förväntningar

Vad har du för förväntningar på studiecirkeln?

Har du redan nu några speciella frågor du vill att vi ska ta upp i studiecirkeln?

Bilaga 5. Utvärderingsfrågor

Del 2: Vad kan du om din skog och ditt skogsbrukande

Hur väl hittar du i din skog?

Hur väl känner du din fastighets ekonomiska värden?

Hur väl känner du din fastighets natur- och miljövärden?

Hur väl känner du din fastighets kulturvärden?

Hur väl känner du din fastighets sociala värden?

Här kan du lämna kommentarer kring din fastighets olika värden.

Hur väl känner du till innehållet i din skogsbruksplan?

Hur tydliga mål har du med ditt skogsbrukande?

Hur väl känner du till olika sätt att bruka skogen?

Hur väl medveten är du om klimatförändringarnas påverkan på skogen?

Hur är din kunskap om hur skogsägare kan planera sitt skogsbruk?

Hur trygg känner du dig med att fatta beslut som rör ditt skogsbrukande?

Hur trygg känner du dig med att beställa skogliga tjänster?

Här finns möjlighet att kommentera frågorna:

Del 3: Upplevelsen

Upplever du att dina kunskaper om att vara skogsägare har ökat genom kursen?

Här kan du lämna kommentarer till hur kursen bidragit till att höja dina kunskaper om att vara skogsägare.

I vilken utsträckning tycker du att studiecirkelns format så här långt (mestadels lärplattform och Skype) passade dig?

Vad är ditt helhetsintryck av studiecirkelns del på lärplattformen- är du nöjd?

Kan du tänka dig att vara med på fler distanskurser hos Skogsstyrelsen? Våra "vanliga" distanskurser" motsvarar en skogsträff på ca 3–4 timmar.

Här kan du lämna önskemål om ämnen för framtida distanskurser.

Dela gärna med er av era tankar och synpunkter kring studiecirkeln och lärplattformen.

Bilaga 6. Lärplattformen It's Learning

Tidsplan.

Publicerad: den 16 december 2019 av [Vilberg, Caroline](#)

Del 1. Skogsägarintroduktion

2 oktober
- sista dagen att svara på *Frågeformulär om privat skogsägande* och *Bärga hår med invärderingen*.

31 oktober
- sista dag att göra *uppgifterna i kapitel 3. Uppgift: Lär känna din skog* och *Beskriv värdena i din skog*

15 november
- sista dag för att formulera ditt första övergripande mål för ditt skogsägande och din skog i första uppgiften i avsnitt 4. *Inlämningsuppgift*.

24 januari
Utvärderingen ska vara ifylld (och allt i alla kurser bör vara klart). Kommer att finnas tillgänglig senast den 10 januari.

Del 2. Skog med variation

15 januari (framflyttat datum)
Sista dagen för att slutföra kursen Del 2. Skog med variation. För att vi ska göra bedömningen att du har slutfört kursen vill vi att du har gjort alla tre test. Självklart vill vi också att du ska ha gått igenom materialet, men kontrollen är kopplat till testen.
För djupningskurserna önskar vi att ni jobbar i löpande under studiecirklens gång. De kan ni utforska utifrån intresse.

Del 3. Beställa tjänster

15 januari
- kursen ska vara slutförd
- inklusive två uppgifter om planering i Mina sidor. Vi vill att du skickar in minst en planering från Mina sidor. Lämpligen från avdelning där du formulerat avdelningsspecifika mål. I planeringen kan du skriva beskrivningar av målet, av beståndet och dina tankar kring hur du tänker att du kan gå vidare.
Inlämningsuppgift - Skicka in pdf med planering

Våren 2020 (utkast)
Träff inne under vintern. Ämne?
Träffar i skogen ca 2 st per ort. Förslag på ämne *Skogsutskottning/uppföljning/beställa tjänster* och *Skog med variation*
Individuell rådgivning - max ett tillfälle per fastighet. Under förutsättning att ni gått igenom alla steg i studiecirklarna.

Kursöversikt.

Kursnamn	Status	Färdiga uppgifter	Nya anslag
Del 1. Skogsägarintroduktion	✓	34	0
Del 2. Skog med variation	✓	96	0
Del 3. Beställa tjänster	✓	41	0
Sköta lövskog - studiecirkel	✓	24	1
Fokus på tillväxt - studiecirkel	✓	15	1
Hyggesfria metoder - studiecirkel	✓	15	0
Blandskogens fördelar - studiecirkel	✓	24	1

Bilaga 7. Kursinnehåll

Del 1. Skogsägarintroduktion

Innehåll

1. Skogsstyrelsen och politiken	3
1.1 Skogsstyrelsen	3
1.1.1 Skogsstyrelsens roll.....	3
1.1.2 Vision och verksamhetsidé	3
1.1.3 Skogsstyrelsens verksamhet	3
1.1.4 Kontakt	4
1.2 Skogspolitiken.....	4
1.2.1 Den svenska modellen.....	4
1.2.2 Miljömålet	4
1.2.3 Produktionsmålet	4
1.2.4 Sektorsansvaret	5
1.2.5 Frihet under ansvar	5
Tips!	5
2. Regelverk	5
2.1 Regelverk i skogen	5
2.1.1 Regelverk	5
2.1.2 Skogsvårdslagen	5
2.1.3 Miljöbalken.....	6
2.1.4 Kulturmiljölagen	6
Läs mer	6
2.2 Skogens paragrafer.....	6
3. Äga skog.....	7
3.1 Skogsägare bör veta	7
3.1.1 Skogsägare.....	7
3.1.2 Som skogsägare bör du känna till	8
Osäker på vad ordet betyder?	8
3.2 Skogens värden.....	8
3.2.1 Värden på din fastighet	8
3.2.2 Virkesvärde.....	9
3.2.3 Naturvärde.....	9

3.2.4 Kulturmiljövärde	9
3.2.5 Upplevelsevärde	9
3.3 Uppgift: Lär känna din skog	9
4. Formulera mål	10
4.1 Börja processen	10
4.1.1 Eftertanke – Målet med skogen	10
4.1.2 Att börja fundera på	10
4.1.3 Om att veta vad man vill	11
4.2 Målformulering	11
4.2.1 Övergripande mål	11
4.2.2 Andra mål än det övergripande	12
4.2.3 Mål på beståndsnivå	12
4.2.4 Skogens värden	12
4.2.6 Exempel på mål med skogen	13
4.3 Uppgift: Formulera mål	13
5. Bruka skog	13
5.1 Skötsel av skog	13
5.2 God miljöhänsyn	14
5.3 Skog med variation	15
5.4 Klimatanpassa ditt skogsbruk	16
5.5 Viltanpassa ditt skogsbruk	16
5.6 Hyggesfria metoder	16
5.7 Beställa tjänster	17
5.8 Skogsbruksplanen	17
6. Skogsbrukets e-tjänster	18
6.1 Inhämta kunskaper med Skogsstyrelsens e-tjänster	18
6.2 Mina sidors kartprogram	19
6.3 Vad ska du göra nu?	19

Del 2. Skog med variation

Innehåll

Om kursen och lärplattformen	2
1. Variation och mål med fastigheten	2
1.1 Skog med variation – varför då? (film)	2
1.2 Variation (fil)	2
1.3 Bestäm hur du vill ha det (film)	2
1.4 Formulera målen för din skog (uppgift)	2
1.5 Målbilder för god miljöhänsyn (film)	3
1.6 Tema mer variation i Skogseko	3
2. Klimatet och skogen	3
2.1 Klimatförändringarna och skogsbruket (filmer)	3
2.2 Så klarar skogen klimatförändringen (film)	3
2.3 Skogens klimatråd (länk)	4
2.4 Klimattest	4
3. Variation i skogsbruket	4
3.1 Hur kan vi variera skogsbruket? (fil)	4
3.3 Tillväxtinriktat skogsbruk	4
3.4 Löv- och blandskogsbruk	5
3.5 Hyggesfritt skogsbruk	5
4. Planera produktion	6
5. Planera hänsyn	8
6. Beställ tjänster	8
Slutttest och utvärdering	9
Test	9

Del 3. Beställarkompetens

Innehåll

Inledning.....	3
1. Målet med skogen.....	3
1.1 Börja processen.....	3
Eftertanke – Målet med skogen.....	3
Att börja fundera på.....	3
Om att veta vad man vill – film med Jan.....	4
1.2 Skogens värden.....	4
Värden på din fastighet.....	4
Virkesvärde.....	4
Naturvärde/biologisk mångfald.....	5
Kulturmiljövärde.....	5
Sociala värden/upplevelsevärden.....	5
Sammanfattning Skog med variation.....	5
1.3 Målformulering.....	5
Övergripande mål.....	5
Andra mål än det övergripande.....	6
Mål på bestånds nivå.....	6
Externa och interna påverkansfaktorer.....	7
1.4 Planera åtgärder.....	7
1.5 Finansiell planering.....	8
2. Aktiv skogsägare.....	9
2.1 Regelverk i skogen.....	9
2.2 Göra själv eller leja.....	9
2.3 Ägaransvaret.....	10
2.4 Certifiering.....	10
3. Sälja virke.....	11
3.1 Varför sälja virke?.....	11
3.2 Köpare och försäljningsformer.....	11
Vem köper virket.....	11

Försäljningsformer.....	11
Vad får jag betalt?	12
Sortiment och mätning av virke.....	12
4. Beställa och följa upp.....	13
4.1 Tjänster att beställa	13
Vad kan beställas	13
4.2 Bra beställare.....	13
4.3 Föryngringsavverkning.....	15
Skonsam avverkning	15
Målbilder för god miljöhänsyn.....	15
Checklistor (pdf)	16
4.4 Ny skog efter avverkning	16
Anlägga ny skog	16
Uppföljning	16
Checklistor (pdf)	17
4.5 Röjning.....	17
Vad är röjning?	17
Vad kostar röjning?.....	17
Röja själv eller leja bort	17
Stamantal och trädslagsfördelning	17
Checklistor (pdf)	18
Mer om röjning.....	18
4.6 Gallring.....	18
Varför gallra?	18
Rätt utförd gallring	18
Checklista (pdf).....	19
4.7 Alternativa metoder	19
När du vill göra lite annorlunda	19
Hyggesfria metoder	19
Lövsogsskötsel	19
Naturvårdande skötsel	20
5. Verktyg för planering och kunskapsinhämtning	20
5.1 Inhämta kunskaper med Skogsstyrelsens e-tjänster	20
5.3 Uppgift: Gör en planering i Mina sidor (undersökning).....	21
Sluttest och utvärdering	22
Test	22

Bilaga 8. Uppgifter

Uppgift 1. Lär känna din skog

Uppgift: Lär känna din skog

Beskrivning

Den första uppgiften till dig som skogsägare är att lära känna din skogsfastighet. För att kunna ta bra beslut kring skötseln av skogsfastigheten behöver du som skogsägare ha koll på fastighetens förutsättningar och vilka värden som finns på fastigheten just nu. När du har den kunskapen kan du sedan besluta om vad du vill göra framåt utifrån dina egna mål och tankar. Kanske vill du skapa naturvärden på vissa delar och satsa på produktionshögskole på andra. Skogsvårdslagen ger stora friheter.

Information

Publicerades den 4 november 2019 av [Vågberg, Caroline](#)
Tidigrän: **den 15 november 2019 23:55**
Den här uppgiften är obligatorisk
[Bedömningarna är inte tillgängliga](#) Gör tillgängliga

Förslag på tillvägagångssätt

1. Studera kartor: I Skogstyrelsens e-tjänst Mina sidor finns en rad olika kartor att titta på. En direktlänk till Mina sidor kan du hitta i den översta grå menyraden här på sidan. Var beredd med mobil Bank-id eller ditt personliga lösenord.
2. Öppna gärna ditt Gröna kuvert som du hittar här <https://www.skogstyrelsen.se/mina-sidor/gront-kuvert/>
3. Studera din skogsbruksplan om du har någon. Kolla skogliga grunddata i Mina sidor.
4. Vilka natur- och kulturvärden finns? Värnmark, sattendrag? Viss information hittar du i Mina sidor.
5. Gå ut i skogen om du har möjlighet. Titta och jämför kartorna och verkligheten. Med Skogstyrelsens webbapp kan du ta med dig Mina sidor ut i skogen.
6. Vilka variationer finns på fastigheten? Hur skiljer sig de olika bestånden?

Gå gärna in i [Diskussionsforumet](#) och dela med dig av dina tankar, erfarenheter och funderingar kring skogens olika värden. Förhoppningsvis har du nu lite bättre grepp om din skogsfastighet och vad som finns där. Under hösten 2019 är tanken att vi ska erbjuda träffar via Skype där vi tittar närmare på möjligheterna med Mina sidor.

Interreg Botnia-Atlantica
EUROPEISKA UNIONEN Europeiska regionala utvecklingsfonden

Uppgift 2: Formulera mål med skogen

Har du inte formulerat ett mål för dig och din skog och fått ner det på pränt så är det dags att börja tänka på det nu. För att du ska kunna vidareförmedla det till någon annan (skogsbruksplanläggare, virkesköpare, skogsvårdsföretag) är det viktigt att du själv vet vad du vill.

Diskutera svårigheterna med att formulera mål för sin skog i diskussionsforumet.

Uppgift 3: Gör en planering i Mina sidor (undersökning) och skicka in.

I Mina sidor finns verktyg som kan hjälpa dig att ta fram underlag vid beställning av tjänster. I den här uppgiften vill vi att du ska testa detta för en valfri skogsvårdsåtgärd. Det kan gärna vara ett bestånd som du har planer på att åtgärda, men det fungerar också att testa på vilket bestånd som helst på din fastighet. Det är fritt fram att testa. Det är enkelt att ta bort planeringar du inte vill ha kvar i Mina sidor.

När du gör en planering kan du få fram ett underlag med kartor och checklistor. Checklistor för många åtgärder hittar ni också i avsnitt 4. Beställa och följa upp.

Har du testat att göra en planering i Mina sidor tidigare? (ja/nej)

Vilka fördelar ser du med att göra en planering i Mina sidor innan du beställer en åtgärd? (fritext)

Vilken skogsvårdsåtgärd gjorde du en planering för?
(mb/plantering/röj/gallr/annat)

Kommentera hur du upplever tjänsten. Känns det som en användbar funktion?

Var det lätt att använda?

Har du förslag på hur tjänsten skulle kunna förbättras?